

BERETNINGER

2021 – 2022

DET

DANSKE

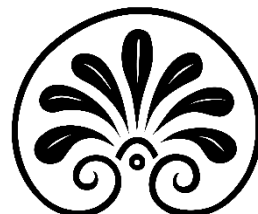
INSTITUT

I ATHEN

THE DANISH INSTITUTE AT ATHENS

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΗΣ ΔΑΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

DET

DANSKE
INSTITUT
I ATHEN

Beretninger for perioden

1. januar 2021 til 31. december 2022

INDHOLD

2	FORORD
4	VEDTÆGTER
6	BESTYRELSE & PERSONALE
8	ØKONOMI
9	FYSISKE RAMMER & FACILITETER
11	BIBLIOTEKER <i>Det Nordiske Bibliotek</i> <i>Håndbogssamlinger & nichebiblioteker</i> <i>Samlinger & arkiver</i>
14	KULTUR & FORMIDLING 2021-2022
23	FORSKNING <i>Feltprojekter</i> <i>Andre forskningsprojekter</i> <i>Postdoc-forskning ved Instituttet</i>
72	PUBLIKATIONER
76	UNDERVISNING & EKSKURSIONER
77	SERVICEFUNKTIONER <i>Grupper besøg på Instituttet</i> <i>Stipendiater i Instituttets gæsteboliger</i>

FORORD

I anerkendelse af den store rolle den græske kultur har spillet for os, har Danmark som så mange andre lande et institut i Athen. Det danske Institut, også kaldet DIA, har til formål at fremme forskning, undervisning og kulturformidling inden for Grækenlands og Middelhavslandenes arkæologi, historie, sprog, litteratur, billedkunst, arkitektur og kulturtraditioner.

Instituttet er en almennyttig, selvejende institution under Uddannelses- og Forskningsministeriet. Nationalmuseet, Syddansk Universitet, Aarhus Universitet, Københavns Universitet, Kulturministeriet samt Undervisningsministeriet bidrager til finansieringen, samtidig med at en lang række danske fonde bistår DIA med særlige bevillinger til supplerende af instituttets offentlige finansiering. Denne brede forankring i Danmark gavner i høj grad DIAs virke, ligesom det udbytterige samarbejde med de græske myndigheder muliggør DIAs mange aktiviteter.

I den periode, som denne beretning omhandler, 2021-2022, har DIA på denne baggrund kunnet tilbyde ophold og stipendier til danske forskere og studerende, forfattere og kunstnere. Stipendiater huses i gæsteboliger både i hovedbygningen i Plaka, Athens ældste bydel, og i huset i bydelen Neos Kosmos som DIA fik rundhåndet støtte til at erhverve i forbindelse med sit 25-års jubilæum i 2017.

I begge huse mærker de besøgende livet i Athen omkring sig. Instituttet bruges også ofte af danske gymnasielærere på efteruddannelse eller sammen med deres klasser, og DIA bidrager dermed til at også de yngre generationer får et førstehåndsindtryk af den kultur der har betydet så meget for vores egen.

En central del af DIAs virke er at fungere som administrativ forankring og praktisk hjemsted og samarbejdspartner for danske arkæologiske udgravninger i Grækenland. Disse udgravninger sker alle i samarbejde med de relevante græske myndigheder. Instituttet bedriver imidlertid også forskning om det moderne Grækenland, og besøgende kunstnere indgår samarbejder med græske kolleger.

DIA har ydermere en stor udadrettet virksomhed. I årets løb arrangerer Instituttet videnskabelige kongresser, seminarer, foredrag og udstillinger, ofte i samarbejde med dets nære partner i Athen, Den danske Ambassade. En vigtig del af den udadrettede virksomhed er udgivelsen af skriftserierne *Proceedings of the Danish Institute at Athens* (PoDIA) og *Monographs of the Danish Institute at Athens* (MoDIA), som også udgives i et mindre format kaldet *Miscellanea*.

Med sit brede spektrum af aktiviteter bidrager DIA ikke kun til at gøre dansk kunst og videnskab mere kendt i Grækenland, det hjælper også danskere til at fastholde og udvikle kendskabet til en kultur der over århundrederne har præget os afgørende

Marianne Pade, bestyrelsesforkvinde

VEDTÆGTER

De foreløbige vedtægter for den selvejende institution, Det Danske Institut i Athen, blev officielt godkendt af Undervisningsministeren den 28. august 1992. I april 1997 overgik tilsynet med Instituttets virksomhed til Forskningsministeriet. De endelige vedtægter blev godkendt af Forskningsministeren den 8. januar 1999. Vedtægterne blev ændret 9. december 2015. Nedenstående korte sammenfatning kan tjene som illustration af vedtægternes karakter og Instituttets virksomhed:

Instituttet er en almennyttig, selvejende institution, som har til formål:

- at bevare og videreudvikle de kulturelle bånd, der består og knyttes mellem Danmark og Grækenland – samt mere specifikt:
- at fremme forskning, undervisning og kulturformidling inden for Grækenlands og Middelhavslandenes arkæologi, historie, sprog, litteratur, billedkunst, arkitektur og kulturtraditioner.

Følgende institutioner indstiller hver et medlem til Instituttets bestyrelse:

Uddannelses- og Forskningsministeriet, Undervisningsministeriet, Kulturministeriet, Københavns Universitet, Aarhus Universitet, Syddansk Universitet, Nationalmuseet og Akademirådet. Endvidere er den til enhver tid siddende danske ambassadør i Athen, ex officio, medlem af bestyrelsen.

Direktøren ansættes af bestyrelsen. Aftale om direktørpostens besættelse og finansiering indgås mellem Nationalmuseet, Københavns Universitet, Syddansk Universitet, Aarhus Universitet og Instituttets bestyrelse. Aftalen godkendes af Uddannelses- og Forskningsministeriet.

Instituttet følger i øvrigt de almindelige regler for statsinstitutioners virksomhed, og direktøren var i beretningsperiodens første år, 1992, ansvarlig over for Undervisningsministeriet. Instituttet etableredes for en fem-årig forsøgsperiode.

Ved dennes udløb, 1. april 1997, fik Det Danske Institut i Athen status af permanent institution under Uddannelses- og Forskningsministeriet.

Instituttet er i skrivelse af 7. marts 1992 af de kompetente græske myndigheder anerkendt som "The Danish Institute at Athens for Classical Studies, Archaeology and Cultural History".

BESTYRELSE & PERSONALE

Instituttets bestyrelse bestod i 2021-2022 af formand Per Kristian Madsen (NM) (indtil juli 2022), Marianne Pade (AU) forkvinde fra august 2022 og før det næstforkvinde; Anne Haslund Hansen (NM) (fra august 2022), Anne Bisgaard Vase (UvM), Vincent Gabrielsen (UFM) (indtil juni 2021) herefter Birte Poulsen (UFM), Jane Fejfer (KU) (indtil juli 2022) og herefter Anders Holm Rasmussen (KU), Leif Kath (AR) (indtil juli 2022), herefter Anne Romme (AR), Anne Højer Petersen (KM) (indtil juli 2022) og herefter Sophus Helle (KM), Jesper Majbom Madsen (SDU), Klavs A. Holm (Ambassaden i Athen).

I 2021 blev der holdt tre møder i bestyrelsen:

19. maj online, 15. juni online, 2. november i København.

I 2022 blev der holdt to møder i bestyrelsen:

28. april i Athen, 8. november i København.

Instituttets personale bestod i 2021-2022 af Mogens Pelt, direktør; Kasper Thormod, amanuensis og Carlsberg Fellow (indtil september 2022); Sanne Hoffmann, vicedirektør; John Lund, arkæologisk rådgiver og Enbom Fellow; Christos Tsakas, Carlsberg Fellow (indtil september 2022); Antonia Pilarinos, kulturmedarbejder, (indtil august 2022); Panagiotis Athanasopoulos, ph.d.-studerende og Carlsberg Fellow; Niki Bouras, sekretær; Kirsten Brinkmann Sørensen, bogholder; Johana Thanasi, service H12, H14 og H14A; Maksimus Thanasi service H12, H14 og H14A; Ioanna Triantou, service M1.

I perioden har Instituttet desuden haft tilknyttet følgende projektansættelser:

Sikyon: Giorgos Giannakopoulos, Zoi Spyranti, Kyriaki Tsirtsí, Silke Müth-Frederiksen.

Rhodos: Evaggelos Koufos, Chrysanthi Fotiou, Evaggelia Dimitriou, Paraskevi Nikolaidou, Emmanouil Vafeiadis, Panagiotis Rovilos, Evaggelos Vernarlis, Aikaterini Pezouvani.

Kalydon: Christos Katsavos, Theodoros Pseftis, Lambrini Manthou, Dimitrios Arvalis, Konstantinos Georgiou, Anastasios Makrikostas, Evaggelos Borodimos.

Zea: Bjørn Lovén (har modtaget honorar i 2021 på tillægsbevilling).

ØKONOMI

Udgifter til Instituttets drift afholdes via årlige bevillinger fra Uddannelses- og Forskningsministeriet, Undervisningsministeriet, Københavns Universitet, Aarhus Universitet, Syddansk Universitet og Nationalmuseet.

Kulturministeriet har ydet tilskud til undervisningstiltag og kulturelle arrangementer efter ansøgning.

Instituttets aktiviteter og projekter har i perioden 2021-2022 opnået eksterne økonomiske tilskud fra følgende: Augustinus Fonden, Carlsbergfondet, Ny Carlsbergfondet, Generalkonsul Gösta Enboms Fond, G.E.C. Gads Fond, Aage og Johanne Louis-Hansens Fond.

FYSISKE RAMMER & FACILITETER

Ved oprettelsen i 1992 flyttede Instituttet ind i lejede lokaler i Kavalotti 5 i Makrigiannikvarteret. Den 2. april 1993 blev Instituttets nye domicil, Herefondos 14, i Plaka indviet.

Instituttet råder per 31. december 2022 over følgende lokaliteter:

1. Ejendommen Herefondos 14 i Plaka. Anskaffet i september 1992, indviet april 1993. Gave fra Carlsbergfondet.
2. Naboejendommen Herefondos 12. Anskaffet i juni 1995, og ved hjælp af et rentefrit lån fra Undervisningsministeriet indrettet til gæstehus. Gave fra Carlsbergfondet.
3. Grundstykket Herefondos 14A (tidl. 16, beliggende bag Herefondos 14 og 12). Anskaffet i oktober 1996. Gave fra Carlsbergfondet.
4. Auditorium, to kontorer samt medierum på grundstykket 14A. Færdiggjort 2000. Bevilling fra VELUX FONDEN af 1981.
5. Ejendommen i Maggina 1/Adelfon Emmanuel 11. Anskaffet i oktober 2017, indviet maj 2018. Gave fra A.P. Møller og Hustru Chastine McKinney Møllers Fond til almene Formaal. Istandsæt og møbleret med bevillinger fra Ny Carlsbergfondet og VELUX FONDEN.

Følgende funktioner rummes i Instituttets kompleks i Plaka:

- Herefondos 14, stuen: reception med sekretær, håndbogssamling mv.
- 1. sal: direktørens kontor, håndbogssamling, møderum.
- Mezzanin: servicerum.
- 2. sal: køkken og frokoststue.
- Herefondos 14A, stuen: auditorium med plads til mellem 80 og 100 personer til foredrag, symposier, koncerter og udstillinger. Udstyret med multimedie-

-
- faciliteter og et flygel.
 - 1. sal: kontorer til bogholder og vicedirektør samt arkiv.
 - Herefondos 12, stuen: receptionslokale og projektrum med billedarkiv.
 - 1. og 2. sal: tre lejligheder til forskere og kunstnere med længerevarende ophold i Athen.
 - Instituttet råder over en håndbogssamling, som er opstillet på 1. sal i Herefondos 14 og i opholdstuen i Herefondos 12.

Følgende funktioner rummes i ejendommen Maggina 1/Adelfon Emmanuel 11

- Adelfon Emmanuel 11: lejlighed til vicedirektøren.
- Maggina 1, stuen: uafhængig lejlighed til stipendiater på længerevarende ophold.
- Maggina 1, 1. sal: stipendiatlejlighed med tre værelser, to badeværelser, stue, køkken og arbejdsrum.
- Maggina 1, tagterrassen: vaskerum og delvist overdækket tagterrasse.

Direktøren bor i en lejlighed i Mets-kvarteret syd for Zeus Olympiaion-templet. Siden april 2018 bor vicedirektøren i instituttets ejendom på Adelfon Emmanuel 11.

BIBLIOTEKER

Det Nordiske Bibliotek

Bygningen i Kavalotti 7, som rummer Det Nordiske Bibliotek, stod færdig i juli 1995, hvor overførsel af bøger fra Det Svenske Institut blev påbegyndt. I september kunne biblioteket åbne for brugerne, og den 20. oktober foregik den højtidelige indvielse under overværelse af tre undervisningsministre og en statssekretær fra de nordiske lande samt undervisningsminister Georgos Papandreou fra Grækenland.

Bibliotekets faste personale omfatter en bibliotekar, Jens Mangerud, en biblioteksadministrator, Patrick Talatas, samt en oldfrue, Kornelia Livanou.

Omkostningerne dækkes via driftsbevillingerne fra Det Danske Institut, Det Finske Institut, Det Norske Institut og Det Svenske Institut i Athen. Åbningstiderne for biblioteket er som følger: mandag til fredag: 09.00-19.00. Forskere og studerende fra de nordiske lande kan få udleveret nøgle og elektronisk adgangskort, således at man kan anvende biblioteket uden for de officielle åbningstider.

Læsesalen på 1. sal på Det Nordiske Bibliotek. Foto: Andrea Hedenstam

Bogbestand

Der blev i 2021 registreret 552 nye værker, i 2022 blev der registreret 709 nye værker.

Biblioteket online

Der er adgang til bibliotekets online-katalog via hjemmesiden www.nor-lib.gr. På hjemmesiden findes bla. links til de øvrige athenske arkæologiske institutters bibliotekskataloger.

Besøgende har desuden adgang til Det Nordiske Biblioteks voksende antal elektroniske abonnementer: DYABOLA, L'Année Philologique, Thesaurus Linguae Graecae, J-STOR digital archive, Oxford Handbooks Online (Archaeology og Classical Studies), The Encyclopedia of Ancient History, LOEB Classical Library Online, Oxford Classical Dictionary samt Archaeopress e-book monograph content. Den elektroniske samling vokser med 6-12 nye titler hver måned.

Besøgende

I 2021 registreredes 1436 brugere af biblioteket fra mange forskellige lande. De danske brugere udgjorde den næststørste enkeltgruppe. I 2022 registreredes 2199 brugere af biblioteket fra mange forskellige lande med de danske brugere som den største enkeltgruppe.

Udstillinger (2021)

Greece through the eyes of the travelers from the North. Udstilling med bøger, illustrationer og fotografier af nordiske rejsende i Grækenland, som blev vist i 2019 i forbindelse med det fællesnordiske *Nordic Narrative in Athens*-arrangement, blev i 2021 og 2022 sendt rundt i landet grundet stor publikumsinteresse.

L'Arc D'Apollon. Udstilling af en række værker af Peter Brandes udlånt af Ny Carlsbergfondet.

Endelig var der udstillingen: *Asine 1922. Facets and Faces. 100 Years of Swedish Excavations*.

Håndbogssamling og nichebiblioteker

Udover Det Nordiske Bibliotek har de nordiske institutter samlinger af standardværker og håndbøger, som bruges i det daglige arbejde. Endvidere opbygger institutterne løbende nichebiblioteker (typisk litteratur fra og information om de enkelte lande). I 2022 var Det Danske Instituts bestand af nicheværker på omkring 2.100 værker.

Samlinger og arkiver

Det Danske Institut har 61 danske kunstværker i depot fra Ny Carlsbergfondet og huser desuden en mindre samling af doneret eller erhvervet kunst.

Instituttet har to arkiver i depot på Det Nordiske Bibliotek:

- Dimitris Christodoulou-arkivet, som indeholder materiale om den græske digter, sangskriver, dramatiker og forfatter Dimitris Christodoulou, blev langtidsdeponeret på Instituttet i 2009.
- Nicolas og Elena Calas-arkivet, som indeholder materiale om den græsk-amerikanske surrealistiske digter og kunsthistoriker Nicolas Calas, blev i 1999 langtidsdeponeret på Det Danske Institut i Athen. Arkivet tilhører Louisiana Museum. Efter tilladelse fra museet er tre breve givet i permanent udlån til Benaki Museet i Athen, hvor de indgår i Museets permanente udstilling om Grækenlands kunstneriske og kulturelle liv i mellemkrigstiden.

Desuden besidder Instituttet en samling afstøbninger af minoiske og mykenske segl, som blev doneret i 2011 af Dr. Erik Hallager, tidligere direktør for DIA. Samlingen består af 724 aftryk i modellervoks af hovedsageligt bagsider af minoiske og mykenske forseglinger.

KULTUR & FORMIDLING 2021-2022

2021

25. marts. Forelæsning ved Mogens Pelt: *Denmark and the Greek Revolution: Official Reactions and Responses in the Public*. Markering af 200-året for revolutionen.

16. april. Årsmøde, afholdt digital. Beretning af Mogens Pelt og forelæsning af Panagiotis Athanasopoulos: *Studying ancient harbours: Perspectives, Relevance and the case of the Lechaion Harbour Project*.

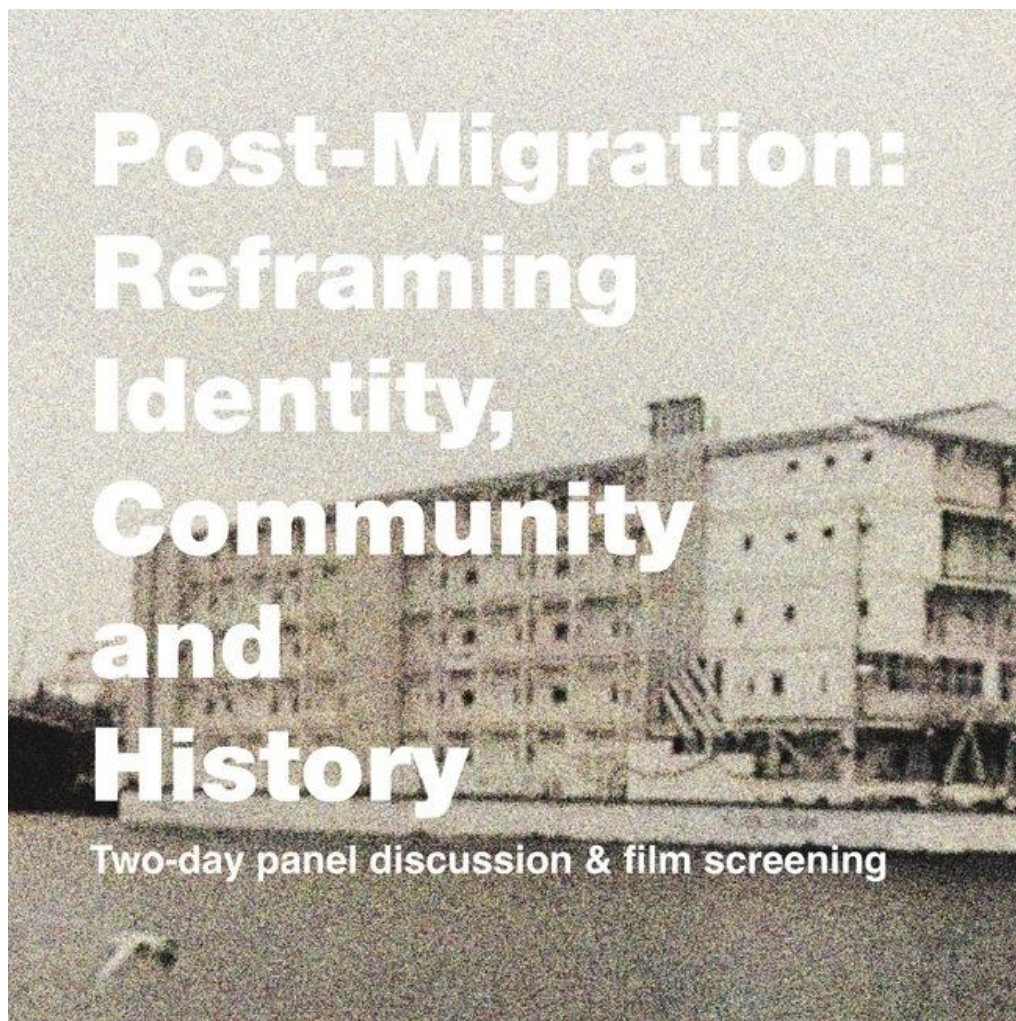
28. maj. Koncert: KutiMangoes. Athens Technopolis Jazz Festival, virtuel deltagelse.

1.-15. juli. Oldgræskkursus ved Gorm Tortzen.

14. juni. Forelæsning ved Aristeia Papanicolaou Christensen: *Denmark and the Greek Revolution: Danish Volunteers for the Greek Cause*. Markering af 200 året for revolutionen.

Juni-september: Chania: Publikationsforberedende materialebejdnings og studier.

30. september. *Post-Migration: Reframing Identity, Community and History*: Dag 1: Symposium med Anne Ring Petersen, Sabine Dahl Nielsen og Sotiris Bachtsetzis. Venue: Space52, Kastorias 52, Athen.

1. oktober. *Post-Migration: Reframing Identity, Community and History*: Dag 2: Screening af "Floatel Europe" af Vladimir Tomic. Venue: Space52, Kastorias 52, Athen.

6. oktober. Bogpræsentation: *The Europeanization of National Administrations: Common Agricultural Policy in Denmark and Greece*, af Sevasti Chatzopoulou. Diskussionsdeltagere Rasmus Mariager og Christos Tsakas.

21. oktober. Forelæsning ved Marie-Louise Svane: *Rahbek, Byron and the Greek Cause - Philhellenism in Copenhagen and London 1821*. Markering af 200 året for revolutionen.

23.-27. oktober. Udstilling: *I Miss You Very Much*, af Trine Struwe & Axel Burendahl. Venue: Ergo Collective, Egiidon 31, Athen.

8. november. Forelæsning ved John Lund: *Drawings and Watercolours by the Dane Frederik von Scholten in Revolutionary Greece, 1824-1829*. Markering af 200 året for revolutionen.

15. november. Bogpræsentation: *Karia and the Dodekanese: Cultural Interrelations in the Southeast Aegean*, redigeret af Poul Pedersen, Birte Poulsen og John Lund. Efterfulgt af forelæsning ved Birte Poulsen: *Cylindrical Altars and Connectivity in Karia and the Dodecanese*.

24. november. Forelæsning ved Mads Runge: *Harald Bluetooth's ring fortresses – The largest construction project of the Viking-Age*. Organiseret af DIA, i samarbejde med Det Norske Institut i Athen og Det Svenske Institut i Athen.

29. november. Forelæsning ved Charlotte Hedenstierna-Jonson og Neil Price: *The Viking Warrior who was a Woman?* Organiseret af Det Svenske Institut i Athen, i samarbejde med Det Norske Institut i Athen og DIA.

2. december. Forelæsning ved Jan Bill: *Gjellestad - A New Norwegian Viking Age Ship Burial*. Organiseret af Det Norske Institut i Athen, i samarbejde med Det Svenske Institut i Athen og DIA.

2022

16. februar. Forelæsning ved Per Kristian Madsen: *How did Danish Vikings become Christian Europeans?*

4. marts. Screening af Mahdi Fleifel's tre kortfilm: *A Man Returned*, *A Drowning Man* og *3 Logical Exits*. Efterfulgt af Q&A.

30. marts. Screening af Mahdi Fleifel's film: *A World Not Ours* (2012).

1.-30. april. Mathias Malling Mortensen, residency ved space52.

April. Video-optagelse af Gorm Tortzen, Hanne Eggert Strand og Claus Glunk, der taler om deres Euklid-oversættelse:

12. april. Forelæsning ved Haakon A. Ikonomou: *Amphibious Employee Thanassis Agnides & the Genevan Intervention in Greece, 1920-1930*. Diskussionsdeltager: Sotiris Rizas.

26.-27. april. Konference til Ære for Søren Dietz.

29. april. Årsmøde, afholdt på Akropolismuseet. Beretning af Mogens Pelt, forelæsning af Silke Müth-Frederiksen: *The Old Sikyon Project: Results of Seven Years of Research*, og koncert med pianist Bernhard Melbye Voss.

28. april – 21. maj. Udstilling: *FORTHCOMING III: Fragments and Myths*, med deltagelse af Lise Harlev og Mathias Malling Mortensen. Venue: space52, Kastorias 52, Athen.

13. maj. Bogdiskussion: Ntina Tzouvala talte om: *Capitalism as Civilisation. A History of International Law*. Diskussionsdeltager: Nicolai von Eggers. Afholdt som webkonference, i et samarbejde mellem DIA og CEMES (Centre for Modern European Studies).

18. maj. Koncert: WHI-ensemble, med kompositioner af Carl Bergstrøm-Nielsen.

19. maj. Artist talk ved Lise Harlev: *Complicated Objects*.

26. maj. Koncert: Makiko Akiko Hirabayashi Trio. Athens Technopolis Jazz Festival.

29. maj. Koncert: Ida Nielsen & The Funkbots. Athens Technopolis Jazz Festival.

13. juni. Reception i forbindelse med Nina Saunders udstilling på Crux Gallery.

25. juli-30. juli. Husning af sommerskole under 4EU+ undervisnings-samarbejdet *Exploring Ancient Creativity, Technology and Skills. Communities of Learning in Greece from Prehistory to the Archaic Period*. Organiseret af Kristina Winther-Jacobsen og Marie-Louise Nosch.

Juni-juli. Kalydon: Feltarbejde.

Juni-september. Chania: Publikationsforberedende materialebearbejdning og studier.

Juni-december. Sikyon: Færdiggørelse af publikationer.

12. september. Forelæsning ved Artemis Papatheodorou: *Refugees' trauma and antiquities – an archaeological account of life after 1922*.

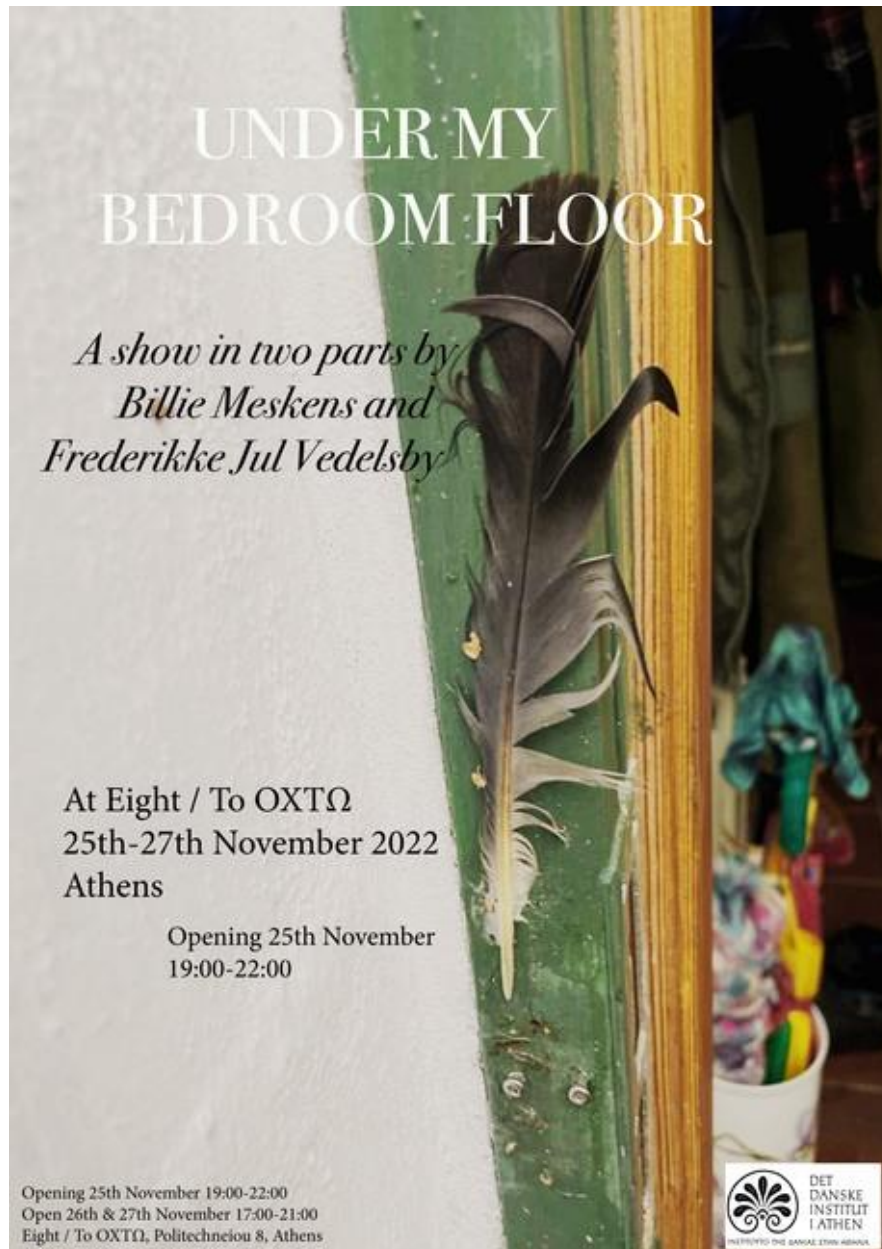
19. september. Bogdiskussion og forelæsning ved Fernando Guirao: *The European Rescue of the Franco Regime, 1950–1975*. Diskussionsdeltager: Morten Heiberg.

29. september. Nicolas Calas-konference, med deltagelse af Mogens Pelt. Venue: Kunstmuseet Louisiana. Organiseret i samarbejde mellem DIA og Johan Zimsen Kristiansen.

5. oktober. Forelæsning ved Gül Üret: *Migrants from Turkey in Athens: Between narratives and ambiguous encounters*.

20.-21. oktober. International workshop: *Reframing Antique Sculptures in Roman Greece*. Organiseret af Jane Fejfer, Gabriella Cirucci og Valentina Di Napoli.

25.-27. november. Udstilling: *Under my Bedroom Floor*, af Billie Meskens og Frederikke Jul Vedelsby. Venue: EIGHT/to OXTΩ, Politechneiou 8, Athen.

12. december. Forelæsning ved Helena Ahlström: *“Making do” – The Creative Potential of the ill-suited.*

FORSKNING

FELTPROJEKTER

Tre feltprojekter under instituttet har været aktive i perioden 2021-2022. Søren Handberg (Kalydon), Silke Müth-Frederiksen (Sikyon) og Lasse Sørensen (Syros) har indleveret de skriftlige rapporter nedenfor.

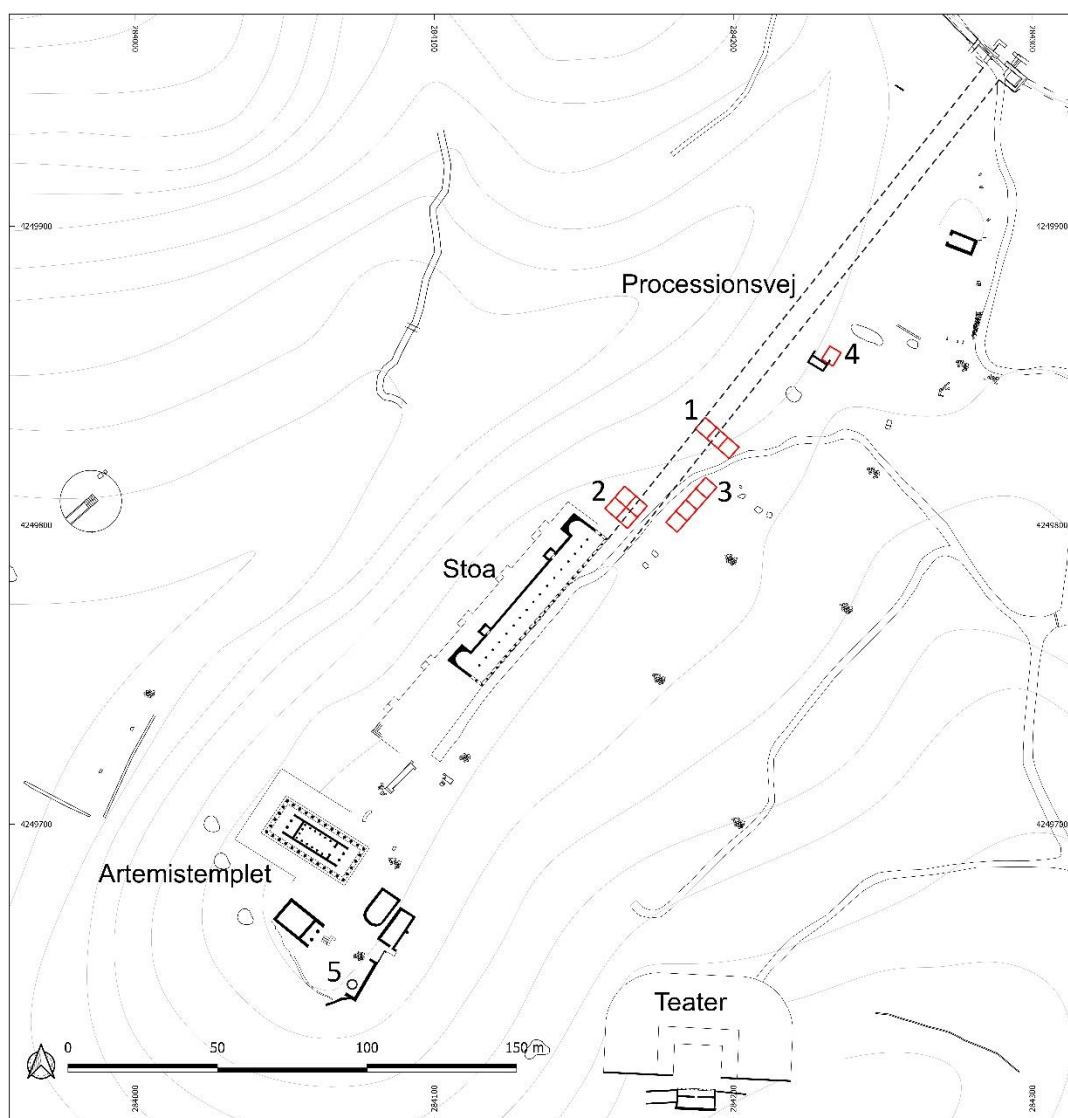
Reinvestigating Kalydon's Laphrion Hill – Arkæologisk feltarbejde i Kalydon

Søren Handberg og Olympia Vikatou

I 2020 gav det græske kulturministerium tilladelse til et nyt stort 5-årigt arkæologisk feltarbejdsprojekt i den antikke by Kalydon i Aitolien i Vestgrækenland (figurer 1-2). Projektet, som har titlen ”Reinvestigating Kalydon's Laphrion Hill”, gennemføres som et samarbejdsprojekt mellem Det Danske Institut i Athen og Eforatet for Antikviteter for Aitolien og Akarnanien i Mesolonghi. Projektet gennemføres under ledes af dr. Søren Handberg, lektor ved Universitetet i Oslo og Eforen dr. Olympia Vikatou.

Baggrund og formål med projektet.

Projektet ligger i forlængelse af de dansk-græske udgravninger i Artemis Laphria helligdommen i 1920-30'erne under ledelse af Frederik Poulsen, daværende direktør ved Ny Carlsberg Glyptotek i København, og den græske arkæolog Konstantinos A. Rhomaios, professor i arkæologi ved universitetet i Thessaloniki. Nærstudier af dokumentation fra udgravningerne i 1920-30'erne (både publiceret og upubliceret) har vist at store områder af helligdommen aldrig er blevet undersøgt arkæologisk, og at flere af resultaterne fra de tidligere udgravninger bør omfortolkes på baggrund af ny viden, som er akkumuleret i de snart hundrede år siden de forrige udgravninger.

Figur 1. Kort over helligdomsområdet på Laphrionhøjen i Kalydon. De røde områder markerer udgravningsfelterne i 2022. (Kort: Søren Handberg. © Kalydon Archaeological Project).

Feltprojektets overordnede formål er derfor på baggrund af nye arkæologiske undersøgelser at omfortolke helligdommens historiske udvikling og dens religiøse, sociale og økonomiske betydning. Arbejdet indebærer blandt andet geofysiske undersøgelser og arkæologiske udgravninger samt nye studier af de arkæologiske fund fra 1920-30'erne. Projektet har en lang række konkrete forskningsspørgsmål, som både vil tilvejebringe nyt empirisk materiale og muliggøre en ny kontekstualisering af materialet fra de gamle udgravninger. Derudover er ét af projektets gennemgående formål at udbedre skævheder i dataindsamlingen fra de tidligere

udgravninger (*sampling biases*), som gør det vanskeligt at anvende fundene i forskningen i dag.

Feltarbejdet i 2021-2022

På grund af Covid pandemien måtte man desværre udskyde projektet et år, og selv i 2021 gjorde omstændighederne omkring pandemien det uhensigtsmæssigt at starte et større feltprojekt. Dog var det muligt at gennemføre en mindre kampagne med fokus på de forebyggende geofysiske undersøgelser i perioden fra d. 8. til d. 16. oktober, et arbejde som blev videreført i sommeren 2022.

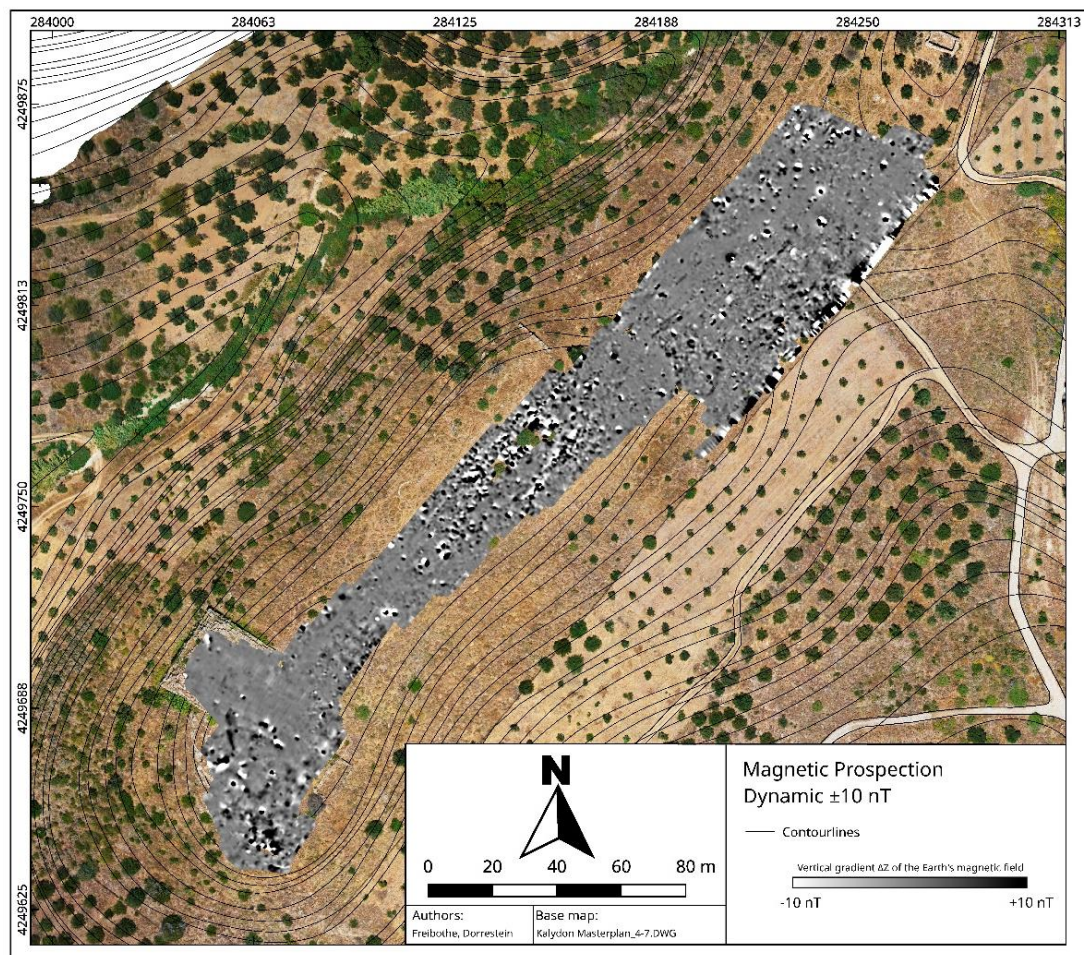
Figur 2. Luftfotografi af helligdommens sydlige del. Fotografiet er taget mod syd. Yderst på plateauet ses Artemis templets store terrassefundament og i forgrunden til højre den overgroede stoa-bygning. (Foto: Neoptolemos Michaelides. © Det græske kulturministerium og Kalydon Archaeological Project).

Først i sommeren 2022 var det muligt at gennemføre feltarbejdet som oprindelig planlagt, og over fem uger i perioden fra d. 25. juni til d. 30. juli foretog projektet arkæologiske udgravninger og en omfattende digital dokumentation flere steder i helligdomsområdet. I alt gennemførte vi udgravninger i 12 udgravningsfelter svarende til et område på ca. 280 m² (figur 1). Samlet set deltog 50 studerende, forskere og eksperter fra

Danmark, Grækenland, Norge og Tyskland i feltarbejdet, deriblandt 23 arkæologistuderende fra Københavns Universitet og Aarhus Universitet. Her skal vi blot redegøre for nogle få af fundene og de foreløbige resultater.

De geofysiske undersøgelser i helligdommen

De geofysiske undersøgelser blev gennemført i samarbejde med det tyske geofysiske firma Eastern Atlas, som gennemførte geomagnetiske og begrænsede georader-undersøgelser i helligdommen (figur 3). Formålet var at identificere tidligere ukendte monumenter og andet arkæologisk materiale under jordoverfladen før egentlige udgravninger.

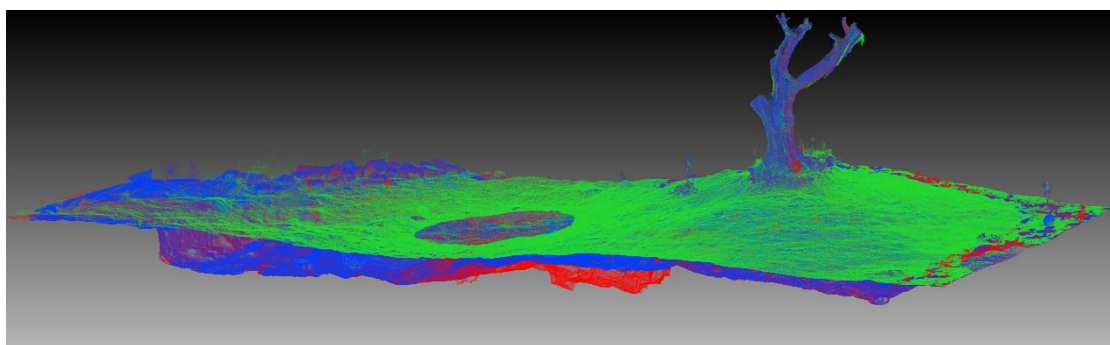

Figur 3. Gråskalakort over de geomagnetiske undersøgelser på Lafrionhøjen. Mørke områder markerer områder med stærkere magnetiske signaler, hvilket indikerer eksistensen af arkæologiske fund. (Kort: Eastern Atlas. © Kalydon Archaeological Project).

De geomagnetiske målinger påviste hovedsageligt tre forskellige grupper med hver sine magnetiske særpræg, som potentielt kan tolkes som 1) nedgravede grupper evt. fyldt med arkæologisk materiale, 2) jordfyld i grundfjeldet og 3) større metalgenstande. Endvidere blev der muligvis også identificeret områder med aske, som kunne stamme fra brandofringer i helligdommen. Undersøgelserne påviste desværre ingen større monumenter eller bygninger, hvilket skyldes at det magnetiske signal fra den lokale sandsten ikke adskiller sig væsentligt fra den omkringliggende jord. Det er derfor stadig muligt at der findes stenarkitektur under overfladen i det undersøgte område.

De arkæologiske udgravninger i helligdommen

Et af hovedformålene med udgravningerne i 2022 var at undersøge den såkaldte ”hellige vej”, en processionsvej fra byporten til helligdommen, hvis eksistens de tidligere udgravere postulerede men aldrig påviste. Trods nøje udgravninger fandt vi dog ingen synlig spor af vejen (figur 1.1). Til gengæld fandt vi en begrænset mængde keramik fra den mykenske periode (12. årh. f.v.t.), hvilket udgør en ekstremt vigtig evidens for det mykenske Kalydon, som beskrives i Homers Iliaden.

Figur 4. Digital 3D model af udgravningsområdet, hvor udsmidningslaget blev fundet. Modellen er sammensat af flere forskellige laserskanninger og viser et tværsnit gennem jordlagene. Områdets overflade gengives i grøn farve, hvorimod omridset af udsmidningslaget, som ligger ovenpå grundfjeldet, er gengivet med rød farve. (Model: Neoptolemos Michaelides. © Det græske kulturministerium og Kalydon Archaeological Project).

Et andet væsentligt fund i 2022 var et stort udsmidningslag nord for den hellenistiske stoa-bygning (figur 1.2 og figur 4). Laget var fyldt med

potteskår, hovedsageligt fra drikkekopper og kander, men indeholdt også dyrekogler og hundredvis af muslingeskaller. Foreløbige studier af de tusindvis af potteskår, som blandt andet inkluderer importeret keramik fra Athen og Korinth, tyder på at de fleste genstande fra laget var i brug i perioden ca. 550-500 f.v.t. Mod bunden af laget fandt vi en 40 cm lang intakt lancespids, som ellers næsten udelukkende kendes fra ofringsdepoter i Zeushelligdommen i Olympia. Laget skal nok fortolkes som et udsmidningslag i forbindelse med en oprydning i helligdommen, og genstandene repræsenterer sandsynligvis levningerne fra rituel bespisning. Udsmidningslaget bidrager væsentligt til en bedre forståelse af helligdommen og kan blandt andet hjælpe os med at fastslå helligdommens grænse (temenos) i denne historiske periode. Desuden udgør laget et vigtigt kronologisk fixpunkt for dateringen af de lokale keramiske former, som er fundet andre steder i Kalydon, men som vi indtil nu har haft vanskelig ved at datere.

I området nordøst for stoa'en udgravede vi en del af en struktur, som måske skal forstås som et alterområde (figur 1.3). Selve strukturen er ganske simpel og består blot af enkelte stenblokke placeret i grove udskæringer i grundfjeldet. I området omkring strukturen fandt vi fragmenter fra mindst 14 terrakottafiguriner fra senklassisk og hellenistisk tid (ca. 400-100 f.v.t.). Omkring 10 m. længere mod nordøst identificerede vi en hidtil ukendt statuebase, som tyder på at området var vigtigt i antikken, og måske findes der en endnu ikke udgravet offentlig bygning i nærheden. Projektet vil i de kommende år foretage yderligere undersøgelser i området.

Som et led i omfortolkningen af helligdommens udvikling gennemførte projektet også udgravninger ved nogle monumenter, som allerede blev udgravet i 1920-30'erne. Ved et mindre tempel eller skatkammer (Bygning N) i den nordlige del af helligdommen (figur 1.4) viste det sig, at de tidligere udgravninger ikke havde nået grundfjeldet, og til vores store

overraskelse fandt vi seks stolpehuller, som måske stammer fra en tidlige træbygning, hvilket er utrolig sjældent i antikke græske helligdomme. Keramikfundene fra denne bygning tyder endvidere på, at bygningen skal dateres mere end et århundrede senere end de tidligere udgravere formodede.

Et af de mere sensationelle fund i 2022 var et askelag med brændte dyreknogler i Laphrion plateauets sydøstlige hjørne (figur 1.5). Selvom vi kun foretog afrensning af overfladen af området, er det alligevel klart, at askelaget indeholder hundredvis af dyreknogler sammen med blandt andet miniaturekeramik fra 6. årh. f.v.t. Fundet er specialet opsigtsvækkende, fordi den antikke forfatter Pausanias beskriver særegne dyreofringer i helligdommen. Projektet planlægger at udgrave askelaget i sommeren 2023, hvilket blandt andet giver os mulighed for at sammenligne de arkæologiske fund med Pausanias' beskrivelse.

Digital dokumentation i helligdommen

Digitale metoder og redskaber, såsom Geographic Information Systems (GIS), fotogrammetri, og laserskanning udgør uundværlige elementer i feltarbejdet. Projektet har tre hovedformål med brugen af digitale redskaber:

- 1) at sikre en højere grad af nøjagtighed i indsamlingen af data.
- 2) at producere højopløselige 3D digitale kopier af området og eksisterende monumenter for at bevare kulturarven for eftertiden.
- 3) at effektivisere det analytiske efterbearbejde af det arkæologiske fundmateriale.

I 2022 anvendte vi laserskanning i langt højere grad end vanlige. Laserskanning producerer en eksakt digital kopi af overfladen som skannes. Ved at skanne overfladen på de forskellige jordlag, som afdækkes i løbet af udgravningen, kan deres indbyrdes strategiske forhold nemt

efterfølgende visualiseres, hvilket udgravningerne af de tidligere omtalte udsmidtningsslag er et godt eksempel på (figur 4). På denne måde kan vi digitalt isolere udsmidtningsslaget på en måde, det ikke er muligt at gøre i udgravningen, og vi kan dermed også nemt udregne for eksempel lagets rumfylde, hvilket er væsentligt for blandt andet statistiske beregninger af fundtætheden.

Figur 5. 3D digital fotogrammetrimodel af helligdommens sydvestlige område med terrassefundamentet og Artemis templet. (Model: Neoptolemos Michaelides. © Det græske kulturministerium og Kalydon Archaeological Project).

En vigtig del af projektet er ligeledes at producere højopløselige 3D digitale kopier af eksisterende kulturarvsmonumenter i helligdommen. 3D digitale modeller er en måde at bevare kulturarven på, men de fungerer også som et forskningsredskab. Til det formål producerede vi 3D digitale modeller ved brug af fotogrammetri fra droner, hvilket den digitale 3D model af Artemistemplet er et eksempel på (figur 5). Modellerne kan også danne grundlag for senere digitale rekonstruktioner af monumenter, som kan anvendes i formidling og undervisning.

I 2022 blev feltarbejdet i Kalydon ligeledes 100% digitalt. Projektet udviklede et nyt digitalt registreringssystem med en relationsdatabase, som

kan anvendes på iPad-tablets i felten. Dette betyder at al nødvendig registrering af fund og kontekster kan gøres digitalt direkte i felten, hvor det tidligere blev gjort i papirform. Fordelen ved dette er blandt andet at al informationen er umiddelbar søgbar, hvilket viste sig at være ekstremt tidsbesparende til sammenligning med tidligere registreringsmetoder.

Tak

Først og fremmest til det græske kulturministerium for tilladelse til at udføre det arkæologiske arbejde og dernæst til alle samarbejdspartnerne ved Eforatet for Antikviteter for Ætolien og Akarnanien i Mesolonghi. Projektet takker også Det Danske Institut i Athen for at huse og administrere projektet. En stor tak går også til Augustinus Fonden, uden hvis økonomiske støtte projektet ikke ville kunne gennemføres. Sidst men ikke mindst en tak til alle som på den ene eller anden måde har deltaget i eller bidraget til feltarbejdet i 2021 og 2022.

AUGUSTINUS FONDEN

STIFTET 25. MARTS 1942

Udvalgt litteratur

Barfoed, S. 2019. "Rediscovering Artemis Laphria at Kalydon - Preliminary results", *Proceedings of the Danish Institute at Athens* 9, 189–196.
Dyggve E. og F. Poulsen 1948. *Das Laphrion Der Tempelbezirk Von Kalydon*. E. Munksgaard.

Handberg, S. & S. Barfoed 2019. "Frederik Poulsen & Ejnar Dyggve. Udgravninger i den antikke by Kalydon i Vestgrækenland," i E. Mortensen & R. Raja (red.), *Store danske arkæologer - på jagt efter fortidens byer*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag, 133–161.

Poulsen F. og K. Rhomaios 1927. *Erster Vorläufiger Bericht Über Die Dänisch-Griechischen Ausgrabungen von Kalydon*. A.F. Høst.

En kort projektbeskrivelse findes på Oslo Universitets hjemmeside:

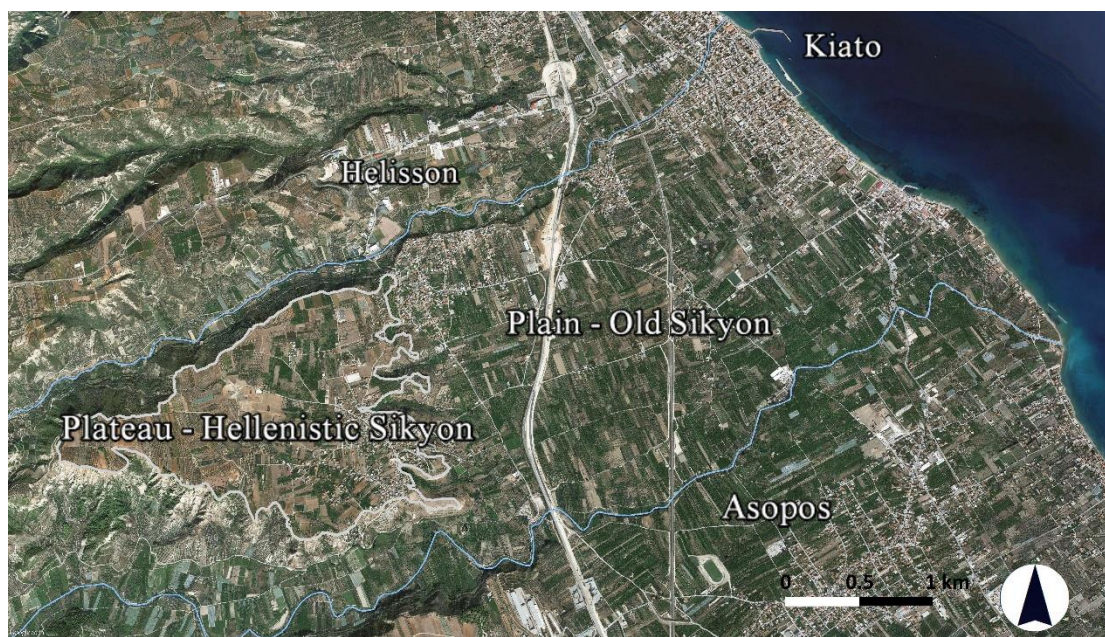
<https://www.hf.uio.no/iakh/english/research/projects/reinvestigating-kalydon-s-laphrion-hill/index.html>

Finding Old Sikyon 2021-2022

Silke Müth-Frederiksen

Den antikke polis Sikyon lå på den nordøstlige kyst af Peloponnes, mellem Korinth og Pellene. Fra arkaisk tid og frem til slutningen af det 3. årh. f.Kr. var Sikyon et berømt center for kunst og kunsthåndværk. I 303 f.Kr. blev byen erobret af Demetrios Poliorketes og flyttet til en ny nærliggende lokalitet, på et plateau mellem floderne Asopos og Helisson. Den nye by er en kendt arkæologisk lokalitet, som har været genstand for flere undersøgelser, mens placeringen af den oprindelige, arkaiske og klassiske by først kunne endeligt identificeres af det nuværende projekt i dets første to forskningskampagner 2015 og 2016 (figur 1). I sommerkampagnerne fra 2017 til 2019 blev der gennemført mange udgravninger med henblik på at identificere enkelte strukturer i og omkring byen og at udforske dens materielle kultur. Projektet er et samarbejde mellem Nationalmuseet i København (dansk projektleder: Silke Müth-Frederiksen), Eforatet i Korinth (græsk projektleder: Konstantinos Kissas), Det Danske Institut i Athen (Kristina Winther-Jacobsen/Mogens Pelt), og Institut for

Geovidenskab, Christian Albrechts Universitet i Kiel (Wolfgang Rabbel). Projektet er finansieret af Carlsbergfondet.

Figur 1. Kort over området af den antikke by Sikyon (Giorgos Giannakopoulos, baseret på Google Earth)

Forskningsmetoder og resultater

Projektets forskningsområde strækker sig hen over hele sletten mellem plateauet, hvor den hellenistiske by ligger, de to floder Asopos og Helisson og kysten. Formålet med udgravningerne var at øge vores kendskab til den antikke by og dens forskellige dele ved at efterprøve resultaterne fra de forskellige geofysiske undersøgelser og den arkæologiske survey. Udgravningerne blev afsluttet i 2019.

I efteråret 2021 blev der gennemført en lille feltkampagne med yderligere seismiske undersøgelser i havneområdet af projektets samarbejdspartnere fra Institut for Geovidenskab på Christian-Albrechts-Universitet i Kiel. Der blev anvendt en ny metode, som indeholder brugen af 'seismic ambient noise', dvs. naturlige og menneskeskabte lyd og bevægelser i jorden. Der blev fundet fortsættelsen af en anomali parallel til kysten, som tidligere var blevet fundet gennem borer og seismiske undersøgelser

og fortolket som tidligere havnekanal, der tilhørte Sikyons havn. Alt i alt kan denne kanal, som var ca. 10-15 m dyb, 20 m bred og blev lidt bredere i sydvestlig retning, følges over mindst 200 m. Denne kanal må have repræsenteret et vigtigt element af Sikyons havn.

Endvidere blev der gennemført en stor fundbearbejdnings- og publikations-forberedelseskampagne i 2021. Ved siden af projektlederen Silke Müth-Frederiksen (Nationalmuseet/DIA) og projektets ph.d.-studerende deltog studerende fra universiteterne i København og Aarhus, andre forskere fra Danmark, Grækenland og Tyskland såvel som en græsk studerende fra Kretas Universitet, som alle er medforfattere i projektets to publikationer om resultaterne af overfladeundersøgelserne (2015-17) og udgravningerne (2017-19). Også efter denne kampagne i Sikyon fortsatte arbejdet på publikationerne gennem 2021 og 2022, og er nu ved at blive afsluttet.

Byggeriet af projektets nye magasin til fundene, som står bag Eforatets magasin i landsbyen Vasiliko, blev afsluttet i juli 2021 af byggerifirmaet Athanasopoulos fra Korinth. Arbejdet på publikationen af projektets overfladeundersøgelser i 2015-17 fortsatte, der blev holdt forskellige foredrag og publiceret flere artikler og der blev arbejdet videre på ph.d.-projekterne, som gennemføres i forbindelse med projektet.

Ph.d.-afhandlinger og specialer

Projektet omfatter fem ph.d.-studier. Tre af dem blev afsluttet: *The Abandonment and Relocation of Old Sikyon in 303 BCE. An Analysis of Formation Processes and Ceramics* (Nadia Maria Kristensen, Københavns Universitet, 2021), *Geophysical Prospection of Archaeological Sites on the Northern Peloponnese, Greece* (Katharina Rusch, Christian-Albrechts-Universitet/Kiel/Tyskland, 2022) og *Cooking Wares, Storage Vessels and Dietary Habits in Classical Sikyon* (Kyriaki Tsirtsis, The

Cyprus Institute/Nikosia/Kypern; 2022). To yderligere afhandlinger, *Architecture and Design of Private Space in Classical Sikyon* (Zoe Spyrali, Universitetet i Rethymno/Kreta) og *Classical Pottery from Sikyon: The Fine Wares* (Giorgos Giannakopoulos, Universitetet i Rethymno/Kreta) er fortsat i proces, da forsinkelser pga. Coronakrisen, barselsorlov og andre arbejdsforpligtelser gjorde det nødvendigt at udskyde afleveringerne til 2023.

Endvidere blev der afleveret et speciale i 2021 om projektets materiale: *Skeletter og begravelsespraksis i Sydøstnekropolen* (Mette Lang, Aarhus Universitet), og et andet speciale, der inkluderer et gravmonument udgravet af projektet, skal afleveres i 2023: *Burial monuments in the Peloponnese* (Gabriella Poulakaki, MA Kretas Universitet/Grækenland).

Med den brede vifte af forskellige metoder, der er blevet anvendt i Sikyon, har vi samlet en stor mængde data og information om den arkaisk-klassiske by, dens afgrænsning, dens topografi inklusive udkantskvarter og havneområdet såvel som dens indre struktur. Fundene giver ny indsigt i byens materielle kunst og kultur og dens kronologiske udvikling. Teksterne til publikationerne af overfladeundersøgelserne i 2015-17 og udgravningerne samt geovidenskabelige undersøgelser i 2017-19 er afleveret og redigeringen er næsten afsluttet, så de snart kan udgives.

Litteratur:

R. Frederiksen, K. Kissas, J. Donati, G. Giannakopoulos, S. Müth, V. Papanasiou, W. Rabbal, H. Stümpel, K. Rusch og K. Winther-Jacobsen 2017. "Finding Old Sikyon', 2015. A preliminary report", *Proceedings of the Danish Institute at Athens* 8, 305-324.

S. Müth 2018. "Finding Old Sikyon' – på jagt efter en antik, græsk by", *Nationalmuseets Arbejdsmark*. København, 164-181.

S. Müth og K. Kissas 2020. "Kunstnernes by: det antikke Sikyon", *Sphinx* 43,2, 26-31.

K. Rusch, H. Stümpel, W. Gauß, S. Müth, A. Sokolicek, K. Kissas og W. Rabbel 2020. "Geological Challenges of Archaeological Prospecting: The Northern Peloponnese as a type location of populated syn-rift settings", *Remote Sensing* 12, 2450 (29 p.) <https://www.mdpi.com/2072-4292/12/15/2450/pdf>

C. Douché, K. Tsirtsi og E. Margaritis 2021. "What's new during the first millennium BCE in Greece? Archaeobotanical results from Olynthos and Sikyon", *Journal of Archaeological Science, Reports* 26, 102782. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S2352409X20305733?dgcid=author>

K. Rusch, M. Thorwart, S. Müth, K. Kissas og W. Rabbel 2021. "The Search for Sikyon's sunken Harbor", *ArcheoSciences* 45-1, 197-200. <https://www.cairn.info/revue-archeosciences-2021-1-page-197.htm>

K. Kissas, S. Müth, G. Giannakopoulos, C. Hayward, M. Ierardi, N.M. Kristensen, Z. Spyrali og K. Tsirtsi 2022. "Old Sikyon 2018-19: Preliminary Report on the Excavations and Accompanying Research", *Proceedings of the Danish Institute at Athens* 10, 243-275

S. Müth og K. Kissas 2022. "Archaic Sikyon: Settlement forms and development of a famous Greek centre of arts in its geomorphological environment", i R. Brancato, L. M. Calì, M. Figuera, G. M. Gerogiannis, E. Pappalardo og S. Todaro (red.), *Schemata. La città oltre la forma. Per una nuova definizione dei paesaggi urbani e delle loro funzioni: urbanizzazione e società nel Mediterraneo pre-classico. Età arcaica, Atti del Convegno Internazionale, organizzato dall'Università degli Studi di Catania, dall'Università degli Studi della Campania Luigi Vanvitelli e dal Consorzio Universitario Archimede, Siracusa 26-28 febbraio 2020, Cronache di Archeologia*. Rom, 575-590

De græsk-danske rekognosceringer af jadeititekluderne og bosættelsesaktiviteterne i Kamposdalen på den Kykladiske ø Syros

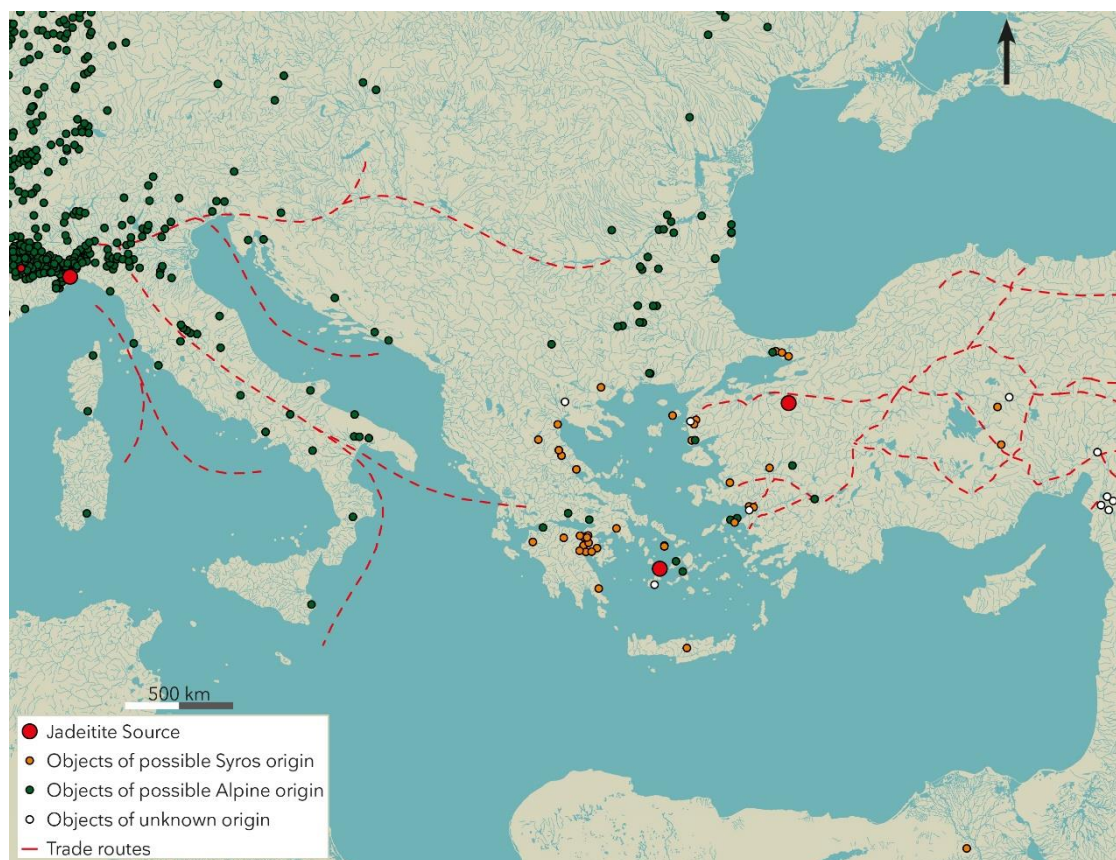
Lasse Sørensen, Mads Lou Bendtsen, Frederik Vingaard Rasmussen, Constantinos Mavrogonatos, Peter Christian Toft, Tonny Bernt Thomsen, Warren Thompson, Fanis Mavridis, Søren Dietz og Dora Papaggepoulou

Introduktion og baggrund

Jadeitite er et meget sjældent råmateriale, som er blevet værdsat gennem forhistorien på grund af materialets robusthed, sejhed og unikke udseende efter slibning, hvilket er ideelt i forhold til at producere økser. Mange kulturer i Europa, Caribien, Japan og Sydøstasien har anvendt jadeitite til økser, som er blevet udvekslet inden for større geografiske netværk med afstande på mange tusind kilometer, hvorfor økserne er forbundet med en særlig høj prestige og status i forhistorien. I det Ægæiske område er studierne af jadeitite økserne først lige begyndt. Præliminære studier viser en distribution af jadeitite økserne, som dækker hele Grækenland og den vestlige og centrale del af Tyrkiet samt den sydlige del af Ægypten, hvilket dækker store dele af det østlige middelhavsområde (Figur 1).

Identifikationen af disse jadeititeøkser har rejst spørgsmålet om, hvor disse økser blev tilvejebragt i det Ægæiske og østlige Middelhavsområde. Kun én jadeititekilde bliver fremhævet i den geologiske litteratur, og den ligger på den Kykladiske ø Syros. I 2016 inspicerede medlemmer af projektteamet, sammen med geologer fra Athens Universitet, jadeititeforekomsterne i Kamposdalen, som ligger i den nordlige del af Syros. I nærheden af og omkring jadeititeblokkene blev der konstateret adskillige overfladefund bestående af bearbejdede jadeititeafslag, -flækker og -økseforarbejder sammen med forhistorisk keramik og strandskaller.

Observationerne af disse overfladefund blev grundlaget for at igangsætte en større undersøgelse af dette jadeititebrud. Undersøgelsen blev gennemført i oktober 2022 med henblik på at dokumentere størrelsen og dateringerne af jadeitite-økseproduktionen. Undersøgelsen blev gennemført af græske og danske deltagere fra Det Danske Nationalmuseum, Det Danske Institut i Athen, Eforatet for Kykladisk Arkæologi, Den geologiske afdeling ved Athens Universitet, Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelser samt Danmarks Tekniske Universitet.

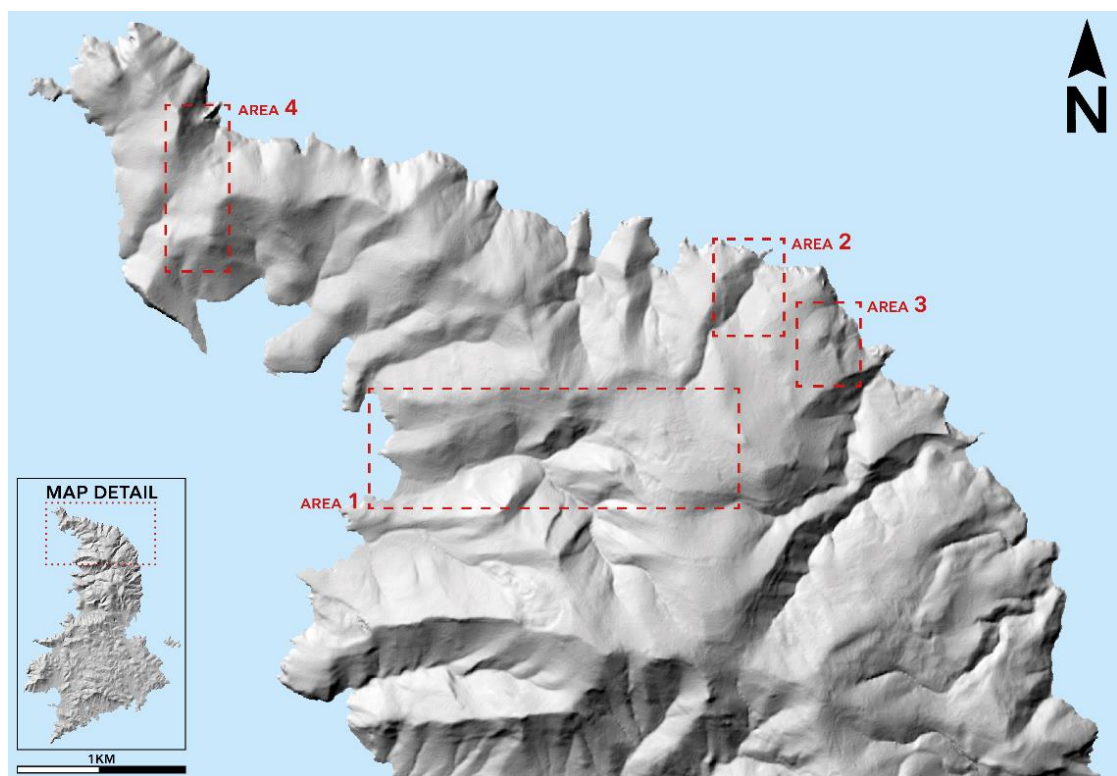

Figur 1. Distributionen af jadeitite kilderne i Middelhavsområdet (Italienske Alper, Den Kykladiske ø Syros og Harmancik I det vestlige Anatolien) og jadeitite økserne fra bondestenalderen.

Resultater fra undersøgelsen

Undersøgelsen fokuserede især på AREA 1 på den nordlige side af Kampos-dalen, fra Lia Beach og hele vejen op til landsbyen Kampos, hvor vi dokumenterede en række jadeitite-boulders (Figur 2). Her fandt vi desuden efterladenskaberne fra flere forhistoriske beboelser i form af

potteskår og afslag af jadeitite, der især koncentrerede sig omkring de største af jadeitite-boulderne. Vi registrerede desuden moderne afspaltninger og borer foretaget på jadeitite-boulderne, som er et resultat af, at geologer igennem en årrække har udtaget stenprøver fra jadeititekilderne fra Kampos. Sådanne forstyrrelser af jadeitite-boulderne er meget uheldig, da prøveudtagningerne ødelægger de forhistoriske jadeititebrud. Derudover er den oprindelige overflade af hele dalen truet af kontinuerlige erosioner, hvilket blotlægger større kampesten af jadeitite, omfacit, eklogi og blueschist i landskabet (Figur 3). I Kampos-dalen ses der også en del tidligere dyrkningsterrasser af ukendte dateringer, som har bevaret de oprindelige kulturlag fra stenalderen, hvilket er kendetegnende for plads 1.

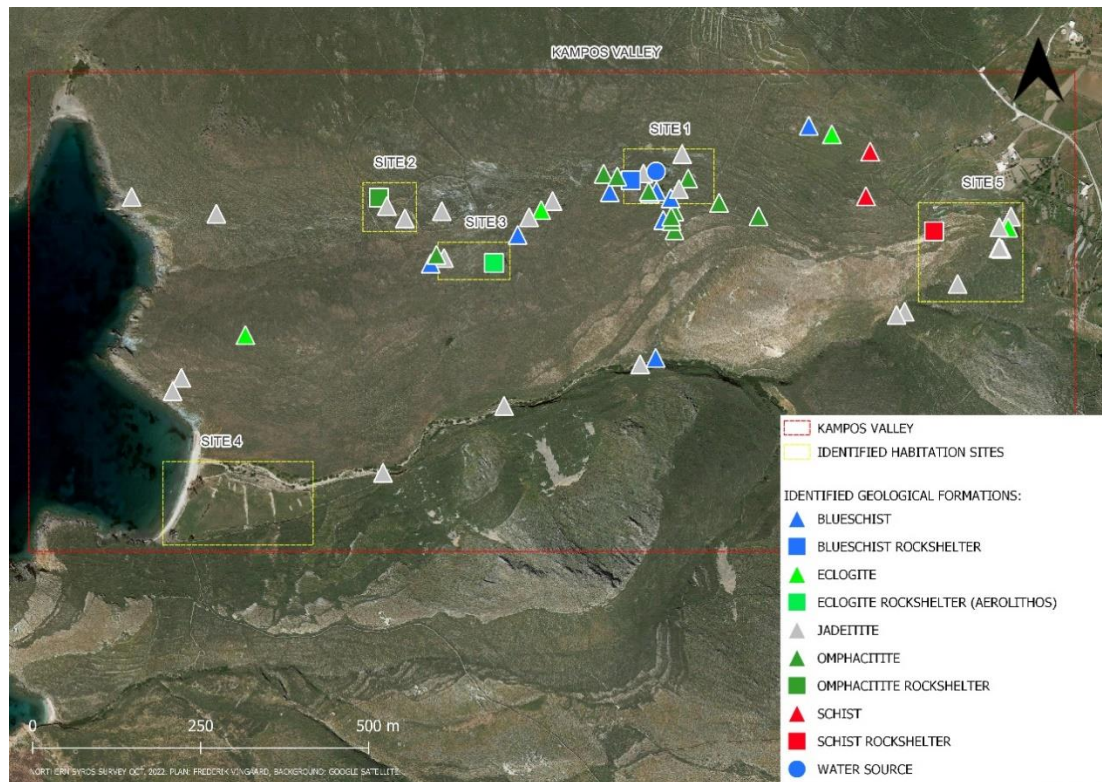

Figur 2. De undersøgte områder (AREA1-4) i dette survey, som især koncentrerede sig i Kampos-dalen (AREA 1) i den nordlige del af Syros.

Plads 1 og tilhugningsstederne

En af de største jadeitite-boulders er placeret ved plads 1. Denne jadeitite-boulder viste tegn på varmebehandling, hvor store fragmenter var blevet

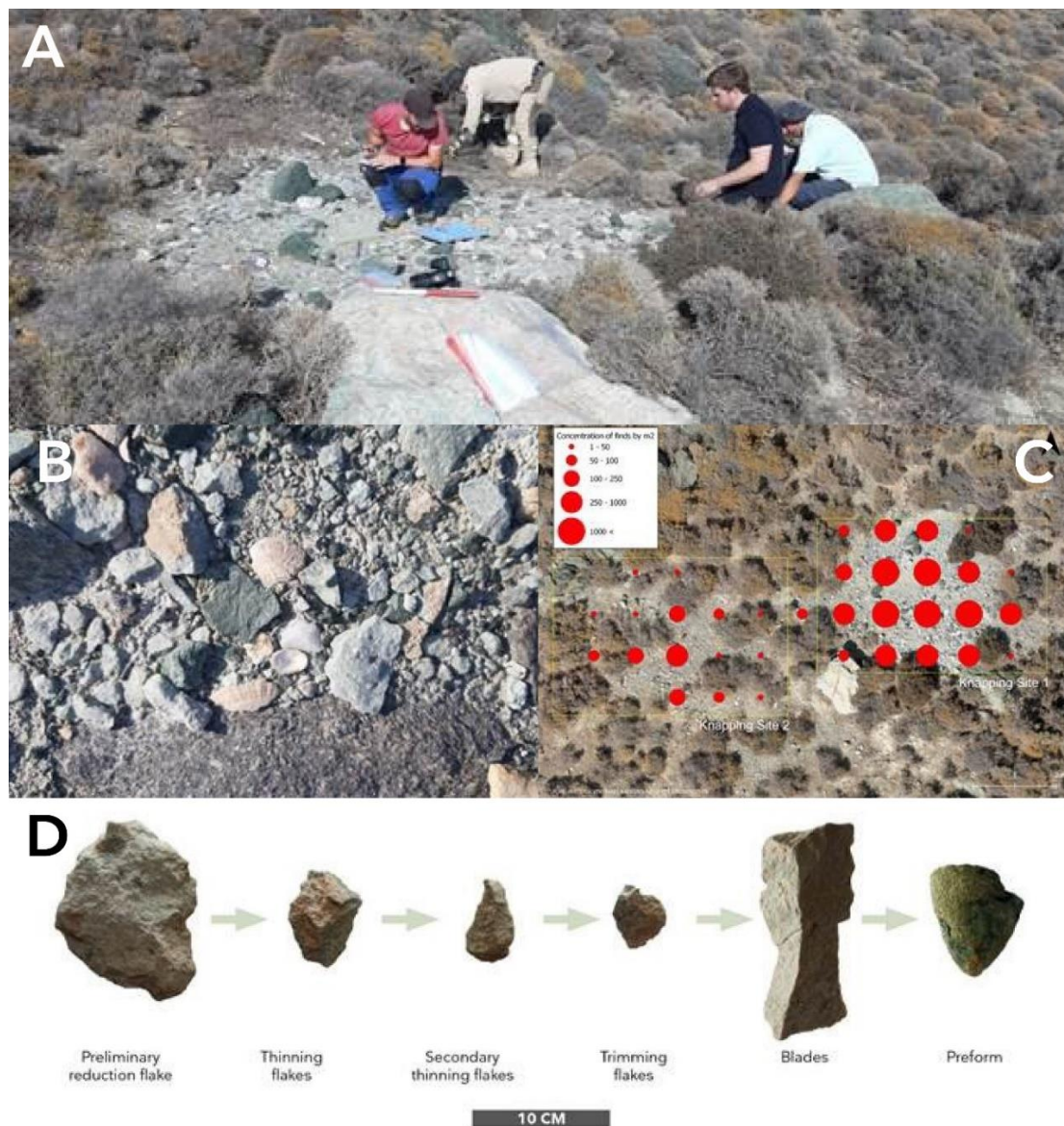
fjernet og efterfølgende bearbejdet på flere tilhugningssteder. Vi kunne dokumentere, at den varmebehandlede jadeitite-boulder blev så varm, at sedimenterne i de oprindelige lag gennemgik en kemisk reaktion, som involverede udfældningen af jernoxider, hvilket gjorde jorden

Figur 3. Luftfotografi af Kampos-dalen og AREA 1, som viser udbredelsen af jadeitite boulderne og de forhistoriske bopladsskæbninger, som koncentrerer sig indenfor fem zoner (site 1-5), hvor især Site 1 viste to større økseproduktionslokaliteter.

rød. Observationerne afslørede, at der var tale om en intensiv udnyttelse af jadeitite, som var forbundet med tilhugningsstederne. To af disse tilhugningssteder var meget velbevarede, fordi en kontinuerlig vinderosion havde fjernet alle sedimenterne og blotlagt store dele af det bearbejdede jadeititemateriale. I forbindelse med undersøgelsen udlagde vi et målesystem på hele kvadratmeterfelter, hvorefter vi kunne registrere og opsamle alle afslag, flækker, forarbejder til økser, slagsten og amboltsten. Der blev registreret over 17.000 fund inden for et 30 m² område, som afslørede to afgrænsede tilhugningssteder. En teknologisk analyse af det

bearbejdede jadeititemateriale afslørede, at de forhistoriske mennesker var højt specialiserede producenter, som lavede forarbejder til

Figur 4. Fotografier af undersøgelsen af tilhugningsstederne ved Site 1 (A). På overfladen blev der registreret mange fund af jadeitite afslag, flækker, slagsten og forarbejder til økser samt strandskaller (*Patella caerulea*) (B). Distributionen af fund afslørede to adskilte tilhugningssteder, hvor der tilsammen blev dokumenteret over 17.000 fund, der bestod af jadeitite afslag (C). Fundene består af diverse typer af preliminære og sekundære afslag samt flækker og forarbejder i en større produktion af jadeitite økser (D).

økser, der var beregnet til en anvendelse langt ud over et lokalt forbrug (Figur 4). På tilhugningsstederne blev der også observeret nogle flækker af obsidian og bjergkrystaller sammen med potteskår samt talrige marine skaller. Alle disse genstande er blevet importeret til pladsen af de personer, som organiserede tilvejebringelsen og produktionen af

jadeititeøkserne. Keramikmaterialets typer og bredden på obsidianflækkerne tyder på, at disse aktiviteter fandt sted i løbet af bondestenalderen fra omkring 7000 til 3300 f.Kr. Den typologiske datering kan testes via fremtidige kulstof-14-dateringer af de marine skaller (*Patella caerulea*) fra tilhugningsstederne.

Beboelsen på Plads 1

Plads 1 er karakteriseret ved at være placeret ved et større klippeskjul, hvor der er udsigt over den varmebehandlede jadeititeboulder, de to tilhugningssteder og en naturlig vandkilde, som er markeret ved tilstedeværelsen af Oleanderplanter (*Nerium Oleander*) (Figur 3). I og omkring selve klippeskjulet registrerede vi en større koncentration af groft magrede potteskår sammen med meget få afslag og flækker af obsidian, bjergkrystaller, kvartsit og kalcedon, som alle indikerer en kortvarig beboelse. Hvis beboelsen var mere permanent, ville vi forvente flere huskonstruktioner og gruber sammen med en materiel kultur bestående af kværnsten, en større mængde af bearbejdet obsidian samt en højere andel af finmagret keramik. Den kortsigtede beboelse, der er observeret i Kampos-dalen, svarer til de sæsonvise besøg, som er observeret i forbindelse med udnyttelsen af obsidianen på den Kykladiske ø Melos. Fundet af flere afslag og flækker af obsidian fra Plads 1 knytter udnyttelsen af jadeititen i Kampos-dalen til obsidianbruddene på Melos. Tilknytningen til Melos kan testes ved fremtidige proveniensanalyser af obsidian fra Kampos-dalen. Måske var udnyttelsen af jadeitite- og obsidiankilderne nært beslægtede med hinanden med langdistance-søfartsrejser, som blev organiseret af højt specialiserede grupper i det ægæiske bondestenaldersamfund. Sjældne og eksotiske genstande forarbejdet i jadeitite eller obsidian var sandsynligvis forbundet med forskellige fortællinger, som begyndte allerede under tilvejebringelsesprocessen ved selve bruddene, hvilket blev bekræftet via de mest overraskende fund fra Kampos-dalen.

Figur 5. Eksempel på en af de karakteristiske deponeringer af jadeitite afslag, flækker og slagsten i sprækkerne på nærliggende boulders i Kampos-dalen.

Deponeringerne i Kampos-dalen

I forbindelse med undersøgelsen af Plads 1 bemærkede vi, at nogle af de bearbejdede jadeitite-afslag og flækker var blevet placeret i sprækkerne i de nærliggende boulders af blueschist og eklogit, som omgiver den store jadeitite-boulder. Deponeringerne i sprækkerne bestod ofte af to eller flere afslag, slagsten og økseforarbejdede af jadeitite, som blev fundet med afrundede strandsten af kvartsit samt flækker af obsidian (Figur 5). Flere etnografiske undersøgelser af stenbrud viser, at sprækkerne i boulderne opfattes som portaler til en underverden. Udnyttelsen af råmaterialerne kræver specifikke ritualer og en symbolsk adfærd, hvor man giver noget af det udvundne materiale tilbage til bjerget, så det bedste råmateriale kan udvindes. Afrundede sten af kvartsit mytologiseres som æg, hvis potentiale kun kan realiseres ved at igangsætte specifikke ritualer, hvoraf et af dem er at placere sådanne sten i sprækker. Der er stærke symbolske værdier forbundet med udnyttelsen af sjældne bjergarter som jadeitite, som forbliver indlejret i de genstande, som produceres og udveksles på tværs af sociale og kulturelle grænser. Tilvejebringelsen af jadeititen ved Kampos-dalen har mange paralleller med de etnografiske fund, hvilket åbner nye fortolkningsmæssige rammer. Kan de genstande, der er

forarbejdet i jadeitite, være et eksempel på, hvad Mauss i sin bog "The Gift" definerede som den indre kraft ved gavegivning, hvor modtageren anser det for nødvendigt at returnere gaven med en lignende eller tilsvarende gave? Eller som Weiner argumenterede i sin bog "Inalienable Possessions", at visse genstande havde en højere status end andre? I denne teori kan de fleste genstande udveksles som gaver på en balanceret eller ubalanceret måde, mens andre gaver var så betydningsfulde, at de ikke kunne bortskaffes eller udveksles videre. Sådanne vigtige genstande skulle beholdes inden for fællesskabet, så andre genstande kunne cirkulere og udveksles. Spørgsmålet er, hvordan vi skal forstå betydningen af den symbolske, sociale og kulturelle værdi af jadeititeøkserne i de forskellige bondestenaldersamfund i det østlige Middelhavsområde. Udnyttelsen af jadeititekilderne i Kampos-dalen tilføjer en hidtil ukendt symbolsk status, som blev indlejret i de genstande, som blev produceret ved disse stenbrud. Denne iagttagelse er første skridt i forsøget på at rekonstruere hele biografierne på jadeititeøkserne, fra tilvejebringelsen og produktionen ved stenbruddene i Kampos-dalen til de efterfølgende udvekslings-, brugs- og deponeringsfaser for disse genstande. Det vil således blive muligt at afsløre hidtil ukendte sammenhænge mellem udnyttelsen af det sjældne råmateriale jadeitite, økser af jadeitite og fremkomsten af en efterspørgsel og nye udvekslingsnetværk mellem forskellige ægæiske bondestenaldersamfund, dateret fra 6800 til 3300 f.Kr. Resultaterne vil ændre vores syn på bondestenalderen og kan afsløre, at perioden var præget af konkurrerende grupper, der søgte efter sjældne råmaterialer, hvilket resulterede i udvikling af større materiel og symbolsk ulighed.

Tak til følgende partnere og institutioner

Undersøgelsen blev generøst finansieret af generalkonsul Gösta Enboms Fond og modtog desuden assistance fra Nationalmuseet, Det Danske Institut i Athen og Dr. Fanis Mavridis fra Eforatet for Palæoantropologi og

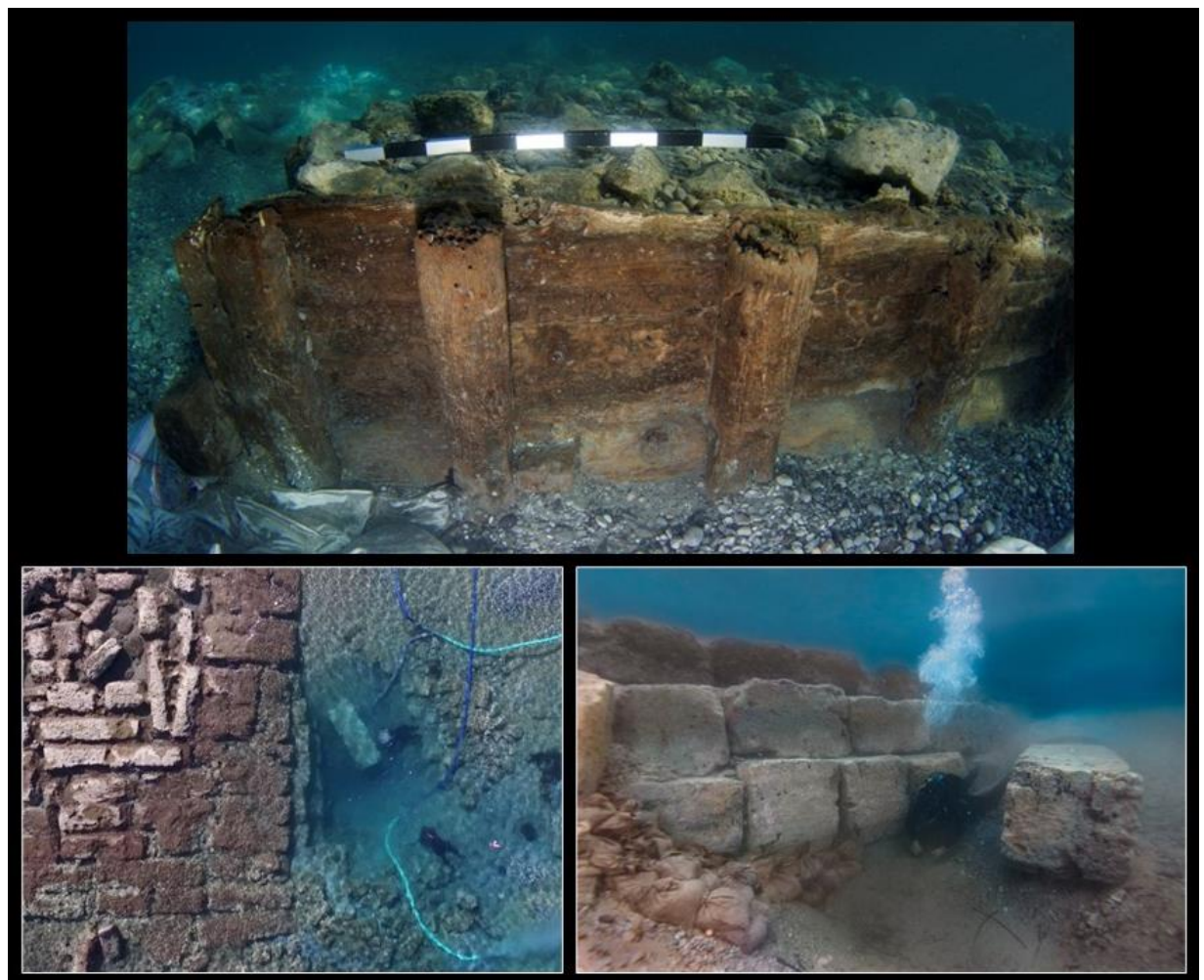
Speleology. Vi er meget taknemmelige for jeres hjælp og støtte under hele projektforsløbet.

ANDRE FORSKNINGSPROJEKTER

Andre forskningsprojekter tilknyttet instituttet har været aktive i perioden 2021-2022. Ph.d.-studerende og Carlsberg Fellow Panagiotis Athanasopoulos, stipendiat Signe Barfoed, lektor Troels Myrup Kristensen, seniorforsker Bjørn Lovén, amanuensis og Carlsberg Fellow Kaspar Thormod, samt postdoc og Carlsberg Fellow Christos Tsakas.

The Lechaion Harbour Project

Panagiotis Athanasopoulos

Figur 1. Øverst: Caisson 5 (L-M3); nederst: Mole 2 (L-M2), vestsiden af molen (foto: V. Tsiairis, S. Kokkinakis © Lechaion Harbour Project).

Kort efter at Panagiotis Athanasopoulos blev ansat som Carlsberg Fellow ved Det Danske Institut i Athen brød en pandemi ud. De deraf følgende restriktioner medførte drastiske ændringer i den oprindelige plan for publiceringen af de fem års udgravninger af den antikke havn

Lechaion i Korinth, Grækenland (Figur 1). På trods af disse udfordringer fortsatte studierne af publikationsmaterialet. Feltarbejde og laboratoriearbejdet blev efter en lang pause genoptaget og medførte markante nye resultater og værdifuld information (Figur 2).

Figur 2. Lechaion havn med markering af kerneprøverne *Drill 2* og *Tar 11* (GoogleEarthPro).

De afventede geomorfologiske-geotekniske studier af mere end 20 kerneboringer fra Lechaions havneområde fortsatte i Centre National de la Recherche Scientifique (CRNS)s laboratorier i Lyon, Frankrig (Figur 3). Der kastede et internationalt hold af eksperter, ved hjælp af det nyeste teknologiske udstyr og metoder, lys på den kronologiske og topografiske udvikling af området over de sidste 4000 år (Figur 4). Dette studie blev understøttet af omfattende kulstof-14-dateringer og analyser af organisk materiale, der blev udført af Poznań Radiocarbon Laboratory ved A. Mickiewicz Universitet i Poznan, Polen.

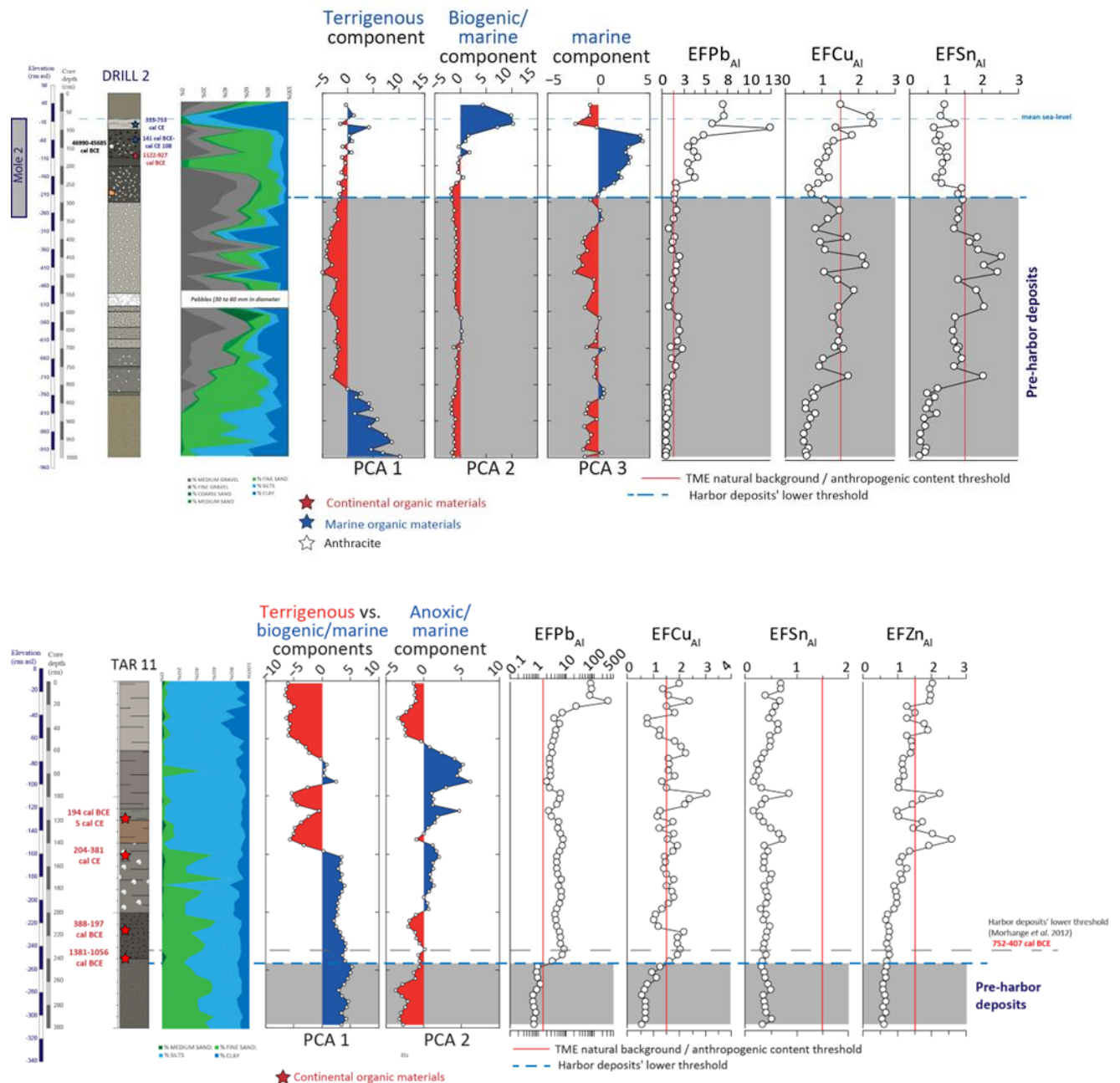

Figur 3. Boring og analyse af *Drill 11* (foto: A. Chabrol, H. Delille).

Derudover var det i maj 2022 muligt at genoptage feltarbejdet og tage prøver af de enestående bevarede vanddrukne træstrukturer i Lechaion havn i samarbejde med Tree Ring Laboratory ved Cornell Universitet i USA.

Fuldførelsen af prøvetagningerne af det bevarede træ og de efterfølgende dendrokronologiske analyser af materialet har været et af de mest afgørende aspekter af hele projektet. Træprøver blev behandlet i Grækenland og derfra sendt til laboratorierne på Cornell Universitet i Ithaca, New York, og bliver i øjeblikket studeret af laboratoriets leder (Figur 1). De kommende resultater vil endegyldigt udviske den sidste usikkerhed vedrørende havnens konstruktioner og fremhæve deres betydning i historien.

Som en del af hans ph.d.-program hos Department of Archaeology ved Ljubljana Universitet i Slovenien, har Panagiotis Athanasopoulos med stor succes fuldført sine forpligtelser for de første 2 år af hans studier.

Figur 4. Resultaterne af analyserne af *Drill 2* (tidligste datering: 1122-927 f.v.t.) og *Drill 11* (tidligste datering: 1381-1056 f.v.t.) (A. Chabrol og H. Delille, 2022).

Disse inkluderede 11 undervisningskurser og en omfattende skriftlig disposition for hans ph.d.-afhandling med titlen: *Wooden Structures in Harbour Building during the Roman and Byzantine Period: The case of Lechaion harbour in Corinth, Greece* (afleveret og accepteret af senatet

for Ljubljana universitet og Faculty of Arts, Department of Archaeology i oktober 2022).

I løbet af 2021 og 2022 er interessen for arbejdet i Lechaion havn fortsat vokset og som følge deraf har arbejdet været præsenteret ved mange konferencer og i mange publikationer. Formålet har været at præsentere så mange interdisciplinære aspekter af projektet som muligt, og at involvere flest mulige bidragsydere til den endelige publikation i formidlingen.

Internationale Konferencer

Athanasopoulos, P., *The harbour of Lechaion in Corinth, Greece: Submerged Timber Structures of the Late Roman and Early Byzantine Period*, foredrag ved: Graduate Archaeology at Oxford International Conference, Oxford, England, 7.-9. maj 2021 (online).

Athanasopoulos, P., Kourkoumelis, D., Loven, B., Micha, P., *The Lechaion Harbour Project (2013-2018): Excavations at the harbour of Lechaion in Corinth Greece*, foredrag ved: International Congress Entre Mares: Location, Infrastructure and Organization of Roman Ports, Irun, Spanien, 3.-5. november 2021.

Athanasopoulos, P. og Zisi, A., *The ancient harbour of Lechaion in Corinth, Greece: Preliminary Results from the Excavation, Documentation, and Conservation Actions of its Submerged Wooden Structures*, foredrag ved: The 4th Maritime Archaeology Graduate Symposium, Aix-Marseille University, Aix en-Provence, Frankrig, 25.-26. november 2021 (online).

Athanasopoulos, P., Vafeiadou, K., et al., *The Ancient Harbour of Lechaion: A View through its Ceramic Material*, foredrag ved: In Poseidon's Realm XXVII, DEGUWA e.V. on Underwater Archaeology: Maritime Landscapes, Pula, Kroatien, 16.-22. maj 2022.

Athanasopoulos, P., et al., *Excavations at the Ancient Harbour of Lechaion in Corinth, Greece: Concurrent Challenges and Altering*

Perspectives, foredrag ved: 1st Congreso Internacional Tierra y Mar: organización y ocupación del paisaje del sureste peninsular durante el mundo antiguo-medieval y su contexto Mediterráneo, Universidad de Almería, Almería, Spanien, 1.-2. september 2022 (medlem af Konferencens Videnskabelige Komité).

Athanasopoulos, P., et al., *The Harbour of Lechaion in Corinth, Greece: Data Driven Research and Site-Specific Methodological Approaches*, foredrag ved: 1st International Conference of Mediterranean Harbour Cities and Coastal Archaeology, Aix-Marseille University, Aix en-Provence, Frankrig, 27. september – 1. oktober 2022.

Athanasopoulos, P. og Vingaard Rasmussen, F., *Lechaion Harbour Project: Excavating submerged harbour structures in Lechaion, Corinth*, foredrag ved: The Northern Peloponnese from East to West: New Research by Young Scholars, Austrian Archaeological Institute at Athens, Athen, Grækenland, 31. oktober – 1. november 2022.

Athanasopoulos, P, Chabrol, A., et al., *New insights on the Holocene environmental evolution of the ancient harbour of Lechaion: the first results of an interdisciplinary project*, foredrag ved: Under the Mediterranean II Conference, University of Malta, Malta, 2.-6. november 2022.

Offentlige foredrag

Athanasopoulos, P. & Kourkoumelis, D., *Αρχαίο Λιμάνι Λεχαιού: Νέα ερευνητικά δεδομένα και προοπτικές*, Online foredrag ved Bodosakis Lectures on Demand platform som en del af: Series of Lectures organiseret af: Εταιρεία Διερεύνησης Αρχαιοελληνικής και Βυζαντινής Τεχνολογίας (ΕΔΑΒΥΤ), 27. januar 2022 (på græsk her: <https://www.blod.gr/lectures/arxaio-limani-lechaiou/>).

Athanasopoulos, P., *Το λιμάνι του Λεχαιού διαμέσου των αιώνων: η έννοια της ιστορικής συνέχειας στις ακτές του Κορινθιακού κόλπου*, foredrag ved: Διήμερο Ναυτικής Αρχαιολογίας, Δήμου

Ευλοκάστρου/Ευρωστίνης (Conference on Nautical Archaeology), Xylo-
kastro, Korinth, Grækenland, 8.-9. oktober 2022.

Gæsteforedrag

Athanasopoulos, P., *Studying ancient harbours: Perspectives, Relevance and the case of the Lechaion Harbour Project*, foredrag ved det 29. Års-
møde på Det Danske Institut i Athen, Athen, Grækenland, 16. april 2021.
(online her: <https://www.youtube.com/watch?v=Bn3GphIL6tQ>).

Athanasopoulos, P., *Excavating an ancient harbour: The case of Lecha-
ion in Corinth, Greece*, gæstetaler ved: Austrian Archaeological Institute
Online Meeting, Austrian Academy of Sciences, 2. december 2022
(online).

Publikationer

Athanasopoulos, P., “Αρχαίο Λιμάνι Λεχαιού: Χρήση ξύλου στην
κατασκευή λιμενικών έργων κατά την Ύστερη Αρχαιότητα”, i *Proceed-
ings of 3rd International Scientific Meeting-Archaeological Work of Pel-
oponnese* (afleveret 15/02/2022).

Athanasopoulos, P., et al., “The Lechaion Harbour Project (2013-2018):
Excavations at the harbour of Lechaion in Corinth Greece”, i *Proceedings
of International Congress Entre Mares: Location, Infrastructure and
Organization of Roman Ports* (afleveret 30/04/2022)

Athanasopoulos, P., “Harbours in the Eastern Mediterranean Sea: an Ar-
chaeological Overview”, i Michailidou, A. & Aristodemou, G. (red.), *Lec-
tures in Ancient Greek and Eastern Mediterranean Technologies, Crafts,
and Science in the Social Milieu of Antiquity*, International Hellenic Uni-
versity (afleveret 10/12/2022).

Athanasopoulos, P, et al., “Excavations at the Ancient Harbour of Lecha-
ion in Corinth, Greece: Concurrent Challenges and Altering Perspec-
tives”, i *Proceedings of 1st Congreso Internacional Tierra y Mar:*

organización y ocupación del paisaje del sureste peninsular durante el mundo antiguo-medieval y su contexto Mediterráneo (afleveret 10/01/2023).

Rediscovering Artemis 2021-2022

Signe Barfoed

Projektet "Rediscovering Artemis" omhandler studie og publicering af keramik og andre fund fra udgravningerne i Artemis Laphria helligdommen i Kalydon, der blev udgravet i 1920-30erne af Frederik Poulsen, Konstantinos A. Rhomaios og Ejnar Dyggve. Projektet huses af Det Danske Institut i Athen og forfatteren på denne rapport er projektansvarlig. Projektet er fortrinsvis støttet af Carlsbergfondet, men har også modtaget støtte fra andre fonde (Det Norske Institut i Athens Travel Stipend 2017; Ingeniør Svend G. Fiedler og Hustrus legat til fremme af botanisk og arkæologisk forskning, rejselegat 2017; og Elisabeth Munksgaard fonden, 2016). I 2022 blev studie- og publiceringstilladelsen fornyet af det Græske Kulturministerium i yderlige 5 år.

På grund af Covid-19, blev den sidste dataindsamlingskampagne relateret til keramikken i magasinet på det National Arkæologiske Museum i Athen, som oprindeligt var planlagt til februar 2020, udskudt til december 2021. På trods af denne hindring har jeg igennem pandemien arbejdet videre med projektet og kunne derfor arbejde yderst koncentreret da jeg kom tilbage i magasinet på museet i Athen. Nu er bearbejdningen af keramikken færdiggjort, og kataloget, der indeholder ca. 1300 hele vaser og fragmenter, er pt ved at gennemarbejdes til publicering. I 2022 blev et udvalg af keramikken fotograferet af en professionel fotograf og de sidste tekniske tegninger af keramikken er under udarbejdelse, så det forventes at bogen kan indleveres til publicering i 2023.

Det har været utrolig udbytterigt at genopdage og analysere keramikken fra de gamle udgravninger i Kalydon. Dateringen af keramikken er essentiel i vores forståelse af hvornår der var bosættelser i Kalydon, men kan også fortælle os mere om aktiviteterne på Laphrion plateauet, så som hvornår helligdommen opstod, og i hvilke perioder helligdommen havde opgangs- og nedgangsperioder. Sidst men ikke mindst, kan analyser af keramikken også løfte sløret for hvilke type ritualer, der fandt sted i helligdommen, som blev beskrevet i sidste udgave af Beretninger (se Barfoeds rapport i Beretninger 2019-2020). Keramikken kan også belyse import og kontakt til andre regioner og som det fremgår af grafen kan keramik fra mange forskellige regioner og byer identificeres, bl.a. Corinth, Athen, de Ioniske øer, samt Achaia og Elis regionerne (Figur 1).

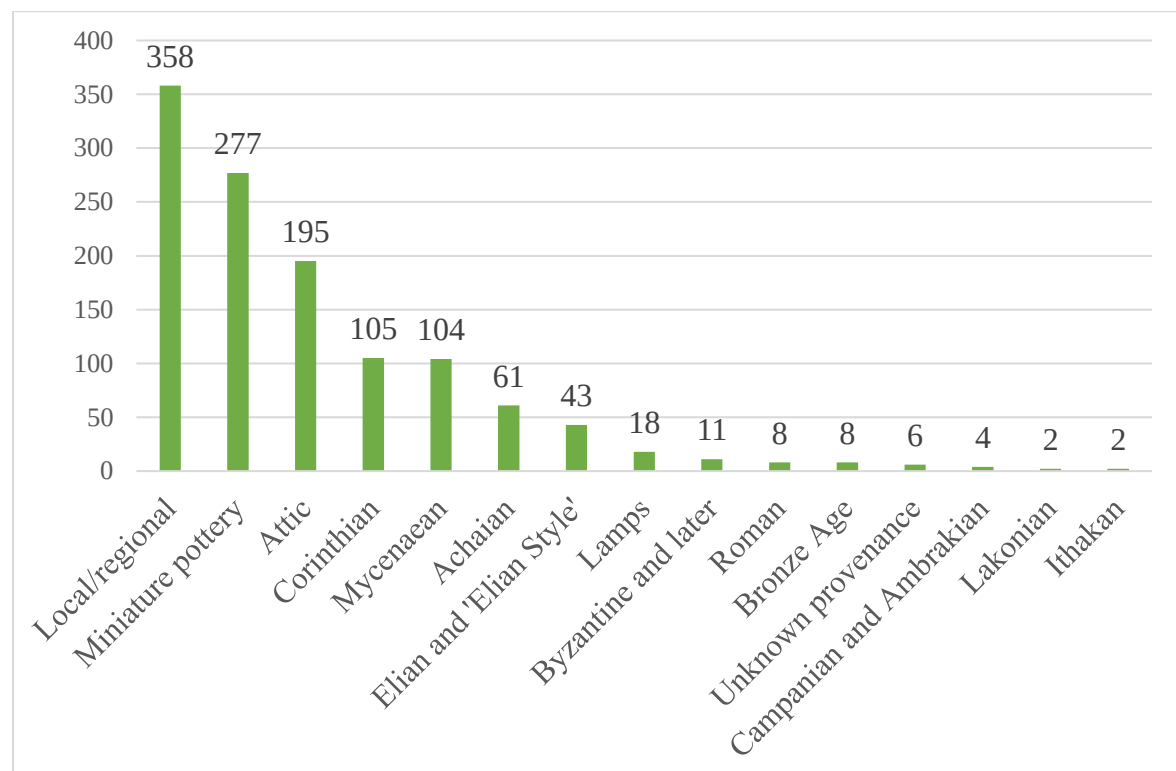
Dateringen af keramikken fra Artemis Laphria helligdommen spænder bredt. Det tidligste keramikfragment kan dateres til den tidlig bronzealder (tidlig Helladisk I-II), dvs. ca. 2600 f.v.t. Kun få fragmenter dateres til mellem bronzealderen, men omkring 100 individuelle kar kan dateres til den sene bronzealder, den såkaldte mykenske periode (ca. 1600-1100 f.v.t.). Det vil altså sige, at en betydelig bosættelse nu kan dokumenteres i Kalydon på Laphrion højen i den mykenske periode, samme periode som Homer beskriver i Iliaden (se Barfoeds rapport i Beretninger 2017-2018)¹. Gennem grundige gennemlæsninger af udgravningspublikationen fra 1948 og Frederik Poulsens gravedagbøger kan det område i helligdommen, hvor den mykenske keramik er fundet, nu endelig identificeres. Den mykenske keramik blev fundet nær en struktur som udgraverne døbte Bygning H, ikke langt fra fundamentet til det senere Artemis tempel (Tempel B). I sommeren 2022 blev der på ny gravet i Artemis Laphria helligdommen, se den første rapport fra dette arbejde i disse Beretninger

¹

<https://www.carlsbergfondet.dk/da/Nyheder/Nyt%20fra%20fondet/Nyheder/Homers%20Kalydon%20opdaget>

ved Søren Handberg. Til sommer planlægger vi at udgrave Bygning H og området omkring strukturen i håbet om at finde mere af bygningen og forhåbentlig flere fund fra den mykenske periode.

Efter at have analyseret keramikken fra Artemis Laphria helligdommen kan aktivitet altså bekræftes fra den tidlige bronzealder og helt frem til den romerske periode. Størstedelen af keramikken er fra den arkaiske og klassiske periode, hvilket passer med fundamentene af templerne og andre bygninger, som i dag stadig kan ses på Laphrion højen.

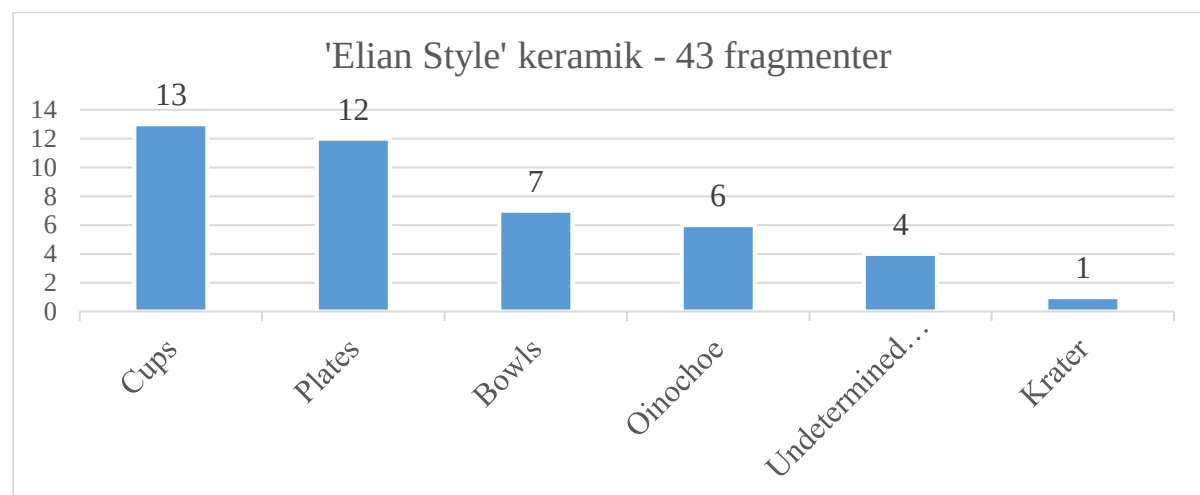

Figur 1. Katalogiseret keramik fra Artemis Laphria helligdommen efter deres klassificering i grupper (i alt 1202 katalognumre).

Derudover, så har jeg igennem mine analyser af keramikken fra helligdommen identificeret en gruppe farvestrålende, polykrom type keramik, der dateres til den arkaiske periode (ca. 7.–6. årh. f.v.t.), som tidligere er blevet fortolket som en importvare fra Elis regionen. Denne type keramik blev også fundet på Kalydons centrale akropol i løbet af 2001–2005

udgravningerne, som blev ledt af Søren Dietz. Derudover, i udgravningen af en del af fortifikationsmuren på Kalydons nedre akropol ledt af Søren Handberg i 2016, blev mange fragmenter fundet af denne polykrome keramik type.

Arkaisk polykrom keramik fra Elis regionen er hidtil fundet i størst mængde i Pylos, Elis, og kun sporadisk fundet i den mest berømte antikke by i Elis-regionen, Olympia. Denne type keramik er ikke hidtil blevet behandlet og publiceret som en gruppe, hvilket det genopdagede keramik fra helligdommen i Kalydon nu indikerer at man kan gøre.

Figur 2. Katalogiseret "keramik i Elisk Stil" fra Artemis Laphria helligdommen opdelt efter former (43 eksemplarer).

Mellem de ca. 1200 fragmenter, identificerede jeg 43 fragmenter af denne keramik i Elisk stil. Form repertoire er begrænset, ud af 43 fragmenter er de fleste drikkekopper, dernæst tallerkner og skåle, og kander er også dokumenteret (Figur 2). Alle disse former kan relateres til bespisning og man kan forestille sig at denne keramik blev brugt til rituel bespisning i helligdommen eller som gaver fra besøgende fra Elis regionen. Omhyggelige studier af denne type keramik fra helligdommen tyder nu på at en lokal keramikproduktion eksisterede i Kalydon, som imiterede den farvestrålende keramik fra Elis. For eksempel, en tallerken lavet i en lokal

lertype, har præcis den samme dekoration som en tallerken fundet i Pylos, Elis (Figur 3).

Figur 3. Tallerken lavet i en lokal lertype, med samme dekoration som en tallerken fundet i Pylos, Elis (midl. inv. nos.: 1928/2.112 + 1928/2.359. Foto: National Archaeological Museum, Athens, J. Vanderpool © Hellenic Ministry of Culture and Sports/ Hellenic Organization of Cultural Resources Development (H.O.C.R.E.D.).

I november 2022, arrangerede jeg en international workshop på det Norske Institut, finansieret af Norges Forskningsråd og Universitet i Oslo, sammen med prof. Catherine Morgan, University of Oxford, med formålet at bringe førende forskere sammen inden for græske keramik studier og udforske denne keramiktype. Workshoppen blev en overvældende succes med deltagere fra Grækenland, England, Tyskland, Østrig,

Sverige, Danmark og Norge. Det var et heldagsprogram med foredrag om denne type arkaisk keramik fundet på de Ioniske øer, og i regionerne Akarnanien, Aitolien, Elis og Achaia. Workshopen har lagt grobund for et større internationalt samarbejde blandt deltagerne og en antologi baseret på workshopen er nu under udarbejdning.

Videre læsning

Barfoed, S. *Kalydon in Aitolia IV. The Artemis Laphria Sanctuary. The Pottery and Terracotta Lamps*. Under forberedelse.

Barfoed, S. 2019. "Rediscovering Artemis Laphria at Kalydon - Preliminary Results", *Proceedings of the Danish Institute at Athens* 9, 189–196.

Coleman J. E. & K. Abramovitz 1986. *Excavations at Pylos in Elis*. Athen: American School of Classical Studies at Athens.

Dietz, S. & M. Stavropoulou-Gatsi 2011 (red.). *Kalydon in Aitolia. Danish/Greek Field Work 2001-2005. Reports and Studies* (2 vols). Monographs of the Danish Institute at Athens 12. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.

Dyggve, E. & F. Poulsen 1948. *Das Laphrion, der Tempelbezirk von Kalydon* (Arkæologisk-kunsthistoriske Skrifter 1.2). København: Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab.

Handberg, S. & S. Barfoed 2019. "Frederik Poulsen & Ejnar Dyggve. Udgravninger i den antikke by Kalydon i Vestgrækenland," i E. Mortensen & R. Raja (red), *Store danske arkæologer - på jagt efter fortidens byer*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag, 133–161.

Digital arkæologi i Kalydons Heroon 2020-22: Nye studier af skulptur, arkitektur og keramik

Troels Myrup Kristensen, Stine Birk, Signe Barfoed og Søren Handberg

I efteråret 2020 påbegyndtes et nyt arkæologisk projekt med formål at genstudere Kalydons Heroon, som blev udgravet af de danske arkæologer Frederik Poulsen og Ejnar Dyggve i samarbejde med deres græske kollega Konstantinos Rhomaïos mellem 1926 og 1932. Heroon udgør en vigtig del af den antikke bys offentlige facade mod den korinthiske bugt og ville på linje med den nærtliggende Artemis Laphria-helligdom have været et væsentligt pejlemærke for alle rejsende. Anlægget består af en såkaldt kultsal, en palæstra og et underjordisk gravkammer i makedonsk stil, hvori der var flere gravlæggelser (Figur 1). Indskriftsmaterialet bekræfter, at det har været et samlingssted, hvor man afholdt ritualer for en (eller flere) guddommeliggjorte helte (såkaldte *heroer*).

Figur 1. Heroon og Laphrion set fra Kalydons sydhøj (foto: Troels Myrup Kristensen).

Det nye projekt har særligt fokus på skulpturfundene, som i dag befinder sig på det arkæologiske museum i Agrinio. Skulpturstudierne, som anvender moderne, digitale metoder suppleres med nye studier af bygningens arkitektur, keramikfund og større landskabskontekst. Projektet

ledes af Troels Myrup Kristensen, lektor i klassisk arkæologi ved Aarhus Universitet, og gennemføres som et internationalt samarbejde med deltagelse af danske, græske, norske, tyske og amerikanske kolleger. Der samarbejdes desuden tæt med de aktuelle udgravninger i helligdommen for Artemis Laphria (se Handberg og Barfoed, i denne beretning) og har modtaget økonomisk støtte fra Carlsbergfondet og Institut for Kultur og Samfund, Aarhus Universitet. Den officielle tilladelse til arbejdet er givet af Eforatet for Antikviteter for Aitolien og Akarnanien i Mesolonghi.

Skulpturfundene fra Heroon kredser om mytologiske fremstillinger, såsom guderne Afrodite, Artemis, Herakles, Hermes og Zeus, samt den lokale prins Meleager, berømmet for sin deltagelse i jagten på det frygtede kalydonske vildsvin, og hvis afbildning i denne type spores tilbage til den pariske billedhugger Skopas, aktiv i første halvdel af fjerde århundrede. Andre kan tolkes som portrætter, muligvis af helten Leon, som netop kendes fra en indskrift fundet i Heroon. Heroon-fundene udgør en vigtig gruppe af hellenistiske skulpturer og viser, hvordan kendte skulpturtyper udviklet i den senklassiske periode blev omformet og tilpasset til nye formater, i dette tilfælde særligt til *tondi* (reliefbuster). Mange af skulpturerne blev fundet i den såkaldte kultsal (rum VII), som også var udsmykket med marmorbænke, hvor vi kan forestille os, at man samledes i forbindelse med dyrkelsen af heroer og andre sociale og rituelle sammenhænge. De fleste skulpturer er stærkt fragmenterede og bærer brandspor. De dateres til 2. århundrede f.v.t., men der er flere faktorer, der tyder på, at dateringsspørgsmålet skal revideres, ikke mindst da flere af skulpturerne er genanvendte og måske oprindeligt har hørt hjemme på andre lokaliteter i Kalydon.

Et vigtigt formål med projektet er at dokumentere samlingen af skulpturer fra Heroon med moderne metoder og revurdere deres fortolkning i lyset af nye feltstudier og den nyeste forskningslitteratur. Herigennem

skabes et solidt grundlag for at studere skulpturerne på måder, som ikke var mulige på Poulsens tid. F.eks. er studiet af hellenistiske såkaldte ”kopier” af klassisk skulptur netop et område, hvor der i de seneste tyve år er sket markante nybrud i forskningen. Man har således fået et nyt billede af, hvordan græske billedhuggerværksteder var organiseret.

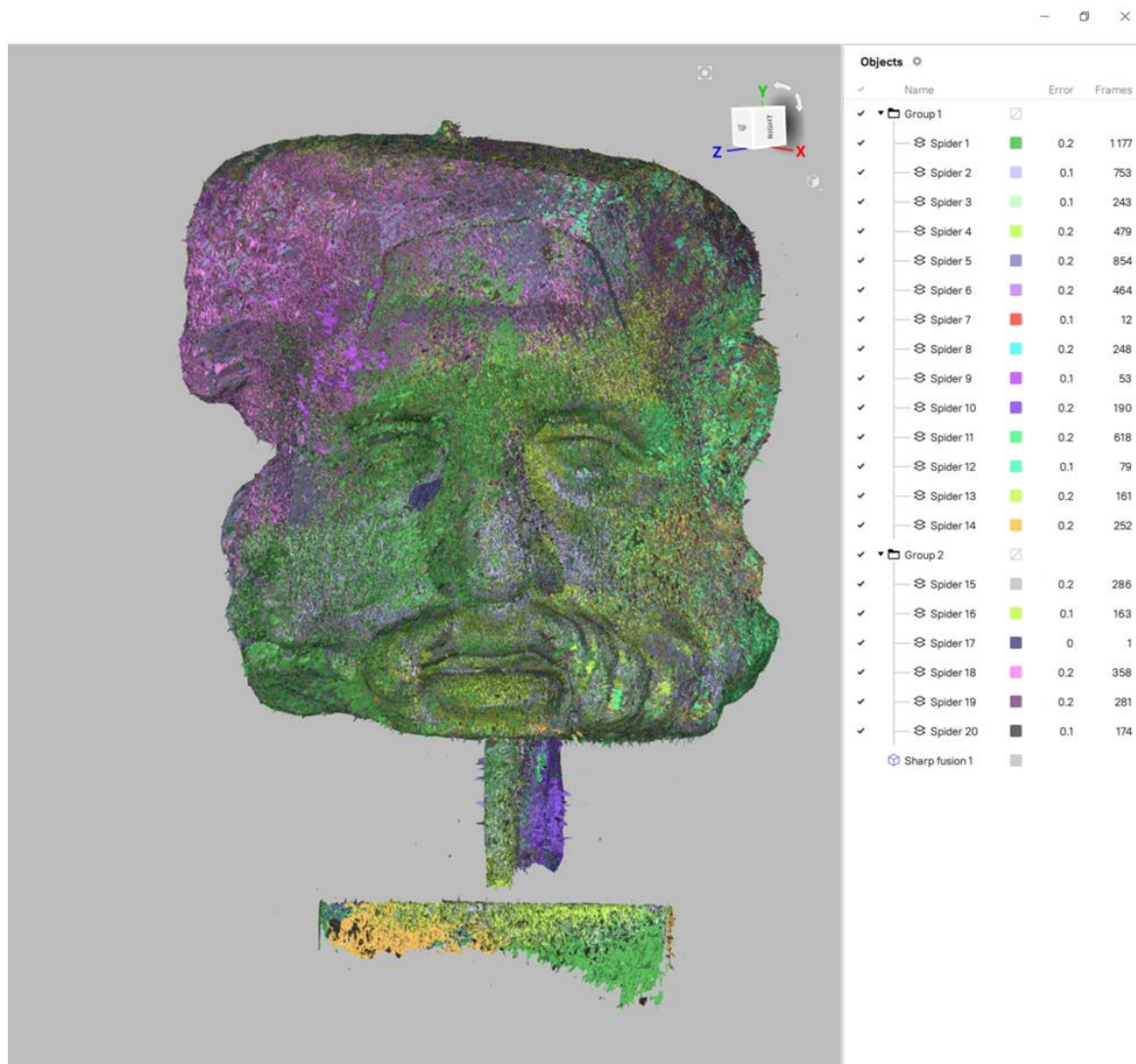
En anden specifik metode, vi anvender i vores arbejde, er innovative former for 3D-visualisering, som gør det muligt at dokumentere og fortolke en lang række aspekter af skulpturernes opsætning og videre ”biografi”. Vi har således 3d-scannet Heroon-skulpturerne med flere typer af håndholdte højopløsningsscannere, Artec Space Spider og Artec Eva 2 (Figur 2). Dette arbejde har gjort det muligt at dokumentere flere eksempler på genbrug, som muligvis skal forklares på baggrund af både økonomiske og kulturelle vilkår i den hellenistiske periode. Et klart eksempel på genbrug ses bl.a. i et hoved af Zeus, som er hugget ud af en blok, som tidligere har været anvendt som en helfigurskulptur af en nøgen yngling (en *kouros* har været foreslået). Dette kan dog være svært at se på de gamle sort/hvid-fotografier, som blev publiceret efter udgravningerne i 1930'erne. Med 3d-scanning bliver det markant lettere at dokumentere denne form for genbrug samt at identificere tidligere oversete spor (Figur 3).

3d-dokumentation gør det desuden muligt at dokumentere og fortolke flere andre aspekter af skulpturernes bagsider. Bagsidernes overflader, huller og jerndyvler til ophæng gør det eksempelvis muligt at undersøge, om busternerne er lavet som en gruppe, eller om forskellig behandling af overfladerne tyder på, at de udgør en eklektisk samling, som først blev til en gruppe, idet de blev bearbejdet til ophængning på væggen i kultsalen – ikke nødvendigvis på ét tidspunkt, som hidtil antaget, men måske over en længere periode. Bagsiderne udgør desuden en vigtig kilde til at forstå de værkstedspraksisser, som ligger bag skulpturerne.

Figur 2. Scanningsarbejde på museet i Agrinio (foto: Neoptolemos Michaelidis).

Samtidig med disse studier af skulpturerne fra Heroon genbesøger vi anlæggets kronologi ved en ny gennemgang af de publicerede fund, heriblandt særligt keramikken. Vi trækker både på Poulsens udgravningspublikationer og på en anden vigtig, men tidligere uudforsket kilde til ud

Figur 3. 3d-model af Zeus under udførelse (Neoptolemos Michaelidis/Electra Pangalou).

gravningerne i Kalydon, nemlig hans dagbøger og breve, som i dag befinder sig i arkiverne på Ny Carlsberg Glyptotek og i Ny Carlsbergfondet. Disse indeholder også information om keramik og andre småfund, som ikke blev inkluderet i den oprindelige publikation af Heroon.

Heroon-anlægget og dets landskab er ligeledes blevet studeret på ny i forbindelse med projektet. Dette gøres bl.a. ved brug af 3d-scanning af arkitekturen – både over og under jorden (Figur 4) – hvilket danner grundlag for en revurdering af anlæggets udvikling over tid og brugen af de enkelte rum. Dernæst er der blevet foretaget geofysiske undersøgelser i samarbejde med et hold fra Eastern Atlas (Berlin), både i Heroon og i dets

Figur 4. 3d-scanning af Heroon med brug af Faro S-150+, sommer 2022 (Neoptolemos Michaelidis/Electra Pangalou).

umiddelbare omgivelser, den såkaldte Sydnekropol (Figur 5). Disse undersøgelser vil gøre det muligt at inddrage hele landskabet i en analyse af dets brug og udvikling over længere tid, også i perioden før Heroon blev opført. Alt i alt muliggør brugen af disse digitale, ikke-destruktive arkæologiske metoder et omfattende nystudie af et af Kalydons vigtigste monumenter.

Tak

Vi er dybt taknemmelige for tilladelser og hjælp fra eforatet i Mesolonghi og dets medarbejdere under ledelse af dr. Olympia Vikatou, ikke mindst

Figur 5. Geofysiske undersøgelser i og omkring Kalydons Heroon (foto: Troels Myrup Kristensen).

Lina Makradima og personalet på museet i Agrinio, samt vores øvrige græske samarbejdspartnere. Vi takker også Det Danske Institut i Athen for dets hjælp, samt alle, som deltog i det omfattende arbejde med at klarlægge Heroon til 3d-scanning i sommeren 2022. Sidst men ikke mindst takker vi for den økonomiske støtte fra Carlsbergfondet og Institut for Kultur og Samfund, AU.

Udvalgt litteratur

Birk, S., T.M. Kristensen, S. Barfoed og S. Handberg, i trykken. ””En arkæolog i et vildt land”: Frederik Poulsen og Kalydons Heroon, 1926-32”, i M. Moltesen og A. Rathje (red.) *Frederik Poulsen: Fortæller, forsker og formidler*. København: Forlaget Orbis.

Dyggve, E., F. Poulsen og K. Rhomaios. 1934. *Das Heroon von Kalydon*. København: Munksgaard.

Katsonopoulou, D. og A. Stewart (red.) 2013. *Skopas of Paros and his World*. Athen: IAPC.

Poulsen, F. og K. Rhomaios. 1927. *Erster Vorläufiger Bericht über die dänisch-griechischen Ausgrabungen von Kalydon*. København: Munkgaard.

Ridgway, B.S. 2002. *Hellenistic Sculpture III. The Styles of ca. 100-31 B.C.* Madison: University of Wisconsin Press.

Zea Harbour Project

Bjørn Lovén

2021

I 2021 færdiggjorde Bjørn Lovén med støtte fra Carlsbergfondet *Ancient Harbours of the Piraeus, volumes III.1–2*.

Bind III.1 præsenterer Piræus hovedhavn Kantharos og flådehavnen Mounichias havnebefæstning. I Mounichia (den moderne Mikrolimano havn) har vi fulgt den 10 meter brede sydlige fæstningsmole over 146 meter, en mole, der i antikken har været ca 7.3–7.8 m høj (inklusive brystværn). I den 181 m lange nordlige fæstningsmole er indgangstårnet med en diameter på 12 meter bevaret i en højde af 8.77 meter over havbunden. Det var et imponerende syn, der mødte rejsende, der i antikken sejlede til Piræus – ingen kunne være i tvivl om Athens flådemagt (Figurer 1–2). Vi har identificeret tre byggefaser i Mounichias havnebefæstninger. Den første er dateret til *terminus ante quem* første halvdel af det 5. årh. f.Kr., og den er formodentlig relateret til det Themistoklæiske byggeprogram i perioden 493/2 til 477/6 f.Kr. Den næste er dateret til *terminus ante quem* første halvdel af det 5. årh. f.Kr. og er sandsynligvis det fæstningsbyggeri som Thykidid fortæller blev iværksat efter et mislykket Spartansk angreb på Piræus i vinteren 429/28 f.Kr. Den sidste fase er dateret bredt til 4-3 årh f.Kr.

Figur 1. Kunstnerisk rekonstruktion af Kantharos' havnebefæstning (Nakas 2021).

Bind III.2 præsenterer seks skibshuse udgravet i den nordlige del af Mounichia, som har været brugt til at huse græske krigsskibe af typen *trierer*. For at beskytte mod den fæle skibssorm, der nedbryder træet, og mod vejr og vind blev skibene trukket på land under tag i skibshuse, når de ikke var i brug (Figur 3). Søjlerækkerne i skibshusene var 45–50 meter lange, mens søjlebaserne var 1,4 meter brede og bar søjler, som var 6–7 meter høje. Ved hjælp af keramikfund udgravet i fundamentet til en kolonnade og i et slæbespor, kunne vi datere bygningernes første byggefase til 500–480 f.Kr. eller umiddelbart herefter. Det er derfor meget fascinerende at tænke sig, at de athenske krigsskibe, der kæmpede ved Salamis i 480 f.Kr. et af verdenshistoriens vigtigste søslag, sandsynligvis var huset i disse skibshuse. Disse monumentale bygninger repræsenterer uden tvivl *Zea Harbour Project's* allervigtigste opdagelse – en milepæl, som vi er meget stolte over allerede er en del af fortællingen om det antikke Grækenlands historie (fx i BBC og PBS's dokumentar om Athen og Rom, National Geographic Television's dokumentarserie om Grækenlands historie, Troels Kløvedals TV2-dokumentar om hans livslange kærlighed til Grækenland, Cosmote's græske dokumentare om Grækenlands søfartshistorie og Slaget ved Salamis og Det Helleniske Søfartsmuseums store udstilling om Piræus' rolle som det antikke Athens flådebase).

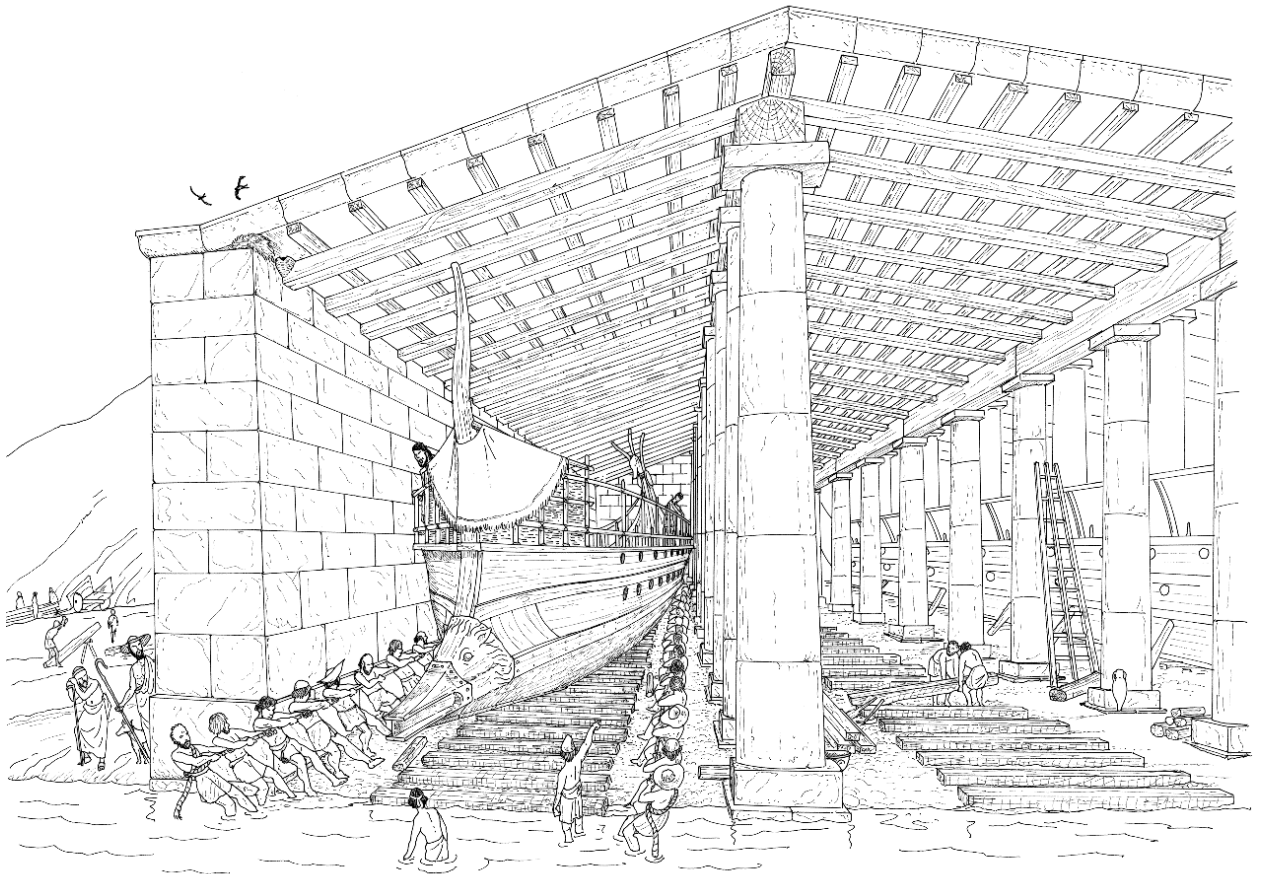

Figur 2. Kunstnerisk rekonstruktion af Mounichia's havnebefæstning (Nakas 2021).

John Psaropoulos skrev følgende i *The Sewanee Review* (Spring 2021) om disse opdagelser: “Lovén’s discoveries have reinforced Herodotos’s and Thucydides’s accounts, that Themistokles was not only the strategist who won the day at Salamis, but a visionary politician who established the Athenian navy as the backbone of its defense and its democracy.”

2022

I 2022 har Bjørn Lovén forsket i Zea havnens havne- og kystbefæstning. Zea husede hele 196 *trierer* og var det antikke Athens – og den klassiske periodes største flådebase og dækkede mere end 55.000 m². Resultaterne publiceres i *Ancient Harbours of the Piraeus, volumes IV* og forskningsprojektet er finansieret af Carlsbergfondet.

Figur 3. Kunstnerisk rekonstruktion af skibshuse i den nordlige del af Mounichia (Nakas 2012).

POSTDOC-FORSKNING VED INSTITUTTET

Rethinking the Athenian Past and Present Through Post-Crisis Art, 2009–2019

Kaspar Thormod

Kaspar Thormods projekt *Rethinking the Athenian Past and Present Through Post-Crisis Art*, var støttet af Carlsbergfondet med et internationaliseringsstipendium (2019-2022). Der er tale om en undersøgelse af, hvordan samtidskunstnere, der beskæftiger sig med historisk kildemateriale og historiske narrativer, bidrager til en ny forståelse af Athens historie. Traditionelt set er studiet af Athens historie forbeholdt historikere,

arkæologer og kunsthistorikere, men når kunstnere interagerer med dette domæne, sker der noget nyt: I stedet for at indarbejde de historiske kilder i en skriftlig diskurs, som fokuserer på at rekonstruere specifikke dele af fortiden, skaber kunstnere værker, der på et visuelt plan undersøger, hvordan fortid og nutid flettes sammen i den græske hovedstad. Kaspar Thormods projekt viser, hvordan den kunstneriske interaktion med Athen skaber alternative visioner, som kan hjælpe os til kritisk at gentænke byens historie i dag.

Figur 1. Grafitti på Athensk husmur af kunstneren Barba Dee omhandlende antikkens genfortolkning i nutiden.

Athen er særligt velegnet til denne undersøgelse, fordi kontrasten mellem ideen om byen som den europæiske civilisations vugge og den brutale virkelighed efter den økonomiske krise i det sidste årti har skabt en særlig situation, der lægger op til en nytænkning af forbindelserne mellem den athenske fortid og nutid. Her kommer de samtidskunstneriske praksisser i spil, idet kunstværker kan materialisere og give fortiden form i nutiden. Ved at analysere disse værker bliver det muligt at lave alternative læsninger af Athen som et sted, en idé og en kulturarv, der reflekterer verden i dag.

I det seneste årti har Athen udviklet sig til et alternativt centrum for samtidskunst, og denne status blev cementeret i 2017, da *documenta* fandt sted i byen. I Kaspar Thormods projekt undersøges en række forskellige kunstscener og samtidskunstneriske praksisser, der dels trækker på akademisk forskning inden for historie og arkæologi, dels søger at rematerialisere og transformere historisk kildemateriale og narrativer. Tilgangen er uortodoks, så for vidt som projektet hverken er et traditionelt kunsthistorisk eller historisk studie. Derimod trækkes der på indsigter fra en række forskellige felter for at forstå, hvordan samtidskunst kan producere en ny form for historiografisk viden, der er centreret om fortidens genkomst i nutiden.

Helt grundlæggende handler projektet altså om, hvordan kunstværker, der undersøger historisk materiale og narrativer, kan iscenesætte og reaktivere Athens historie. Disse nye kunstneriske visioner har muligheden for at udfordre vores forståelse af den europæiske kulturarv og invitere os til at gentænke, hvordan vi lever med fortiden i dag. Projektet planlægges publiceret i bogform i 2023.

The Northern and the Southern Enlargement in Historical Perspective: Scandinavian and Greek Responses to European Integration, 1960s-1970s

Christos Tsakas

Projektet *The Northern and the Southern Enlargement in Historical Perspective: Scandinavian and Greek Responses to European Integration, 1960s-1970s* begyndte i juli 2019, hvor Christos Tsakas blev tilknyttet DIA som postdoc og blev afsluttet i efteråret 2022. Der er tale om en komparativ undersøgelse, der studerer, ligheder og forskelle i henholdsvis Grækenlands og Norges måder at interagere med og reagere på den

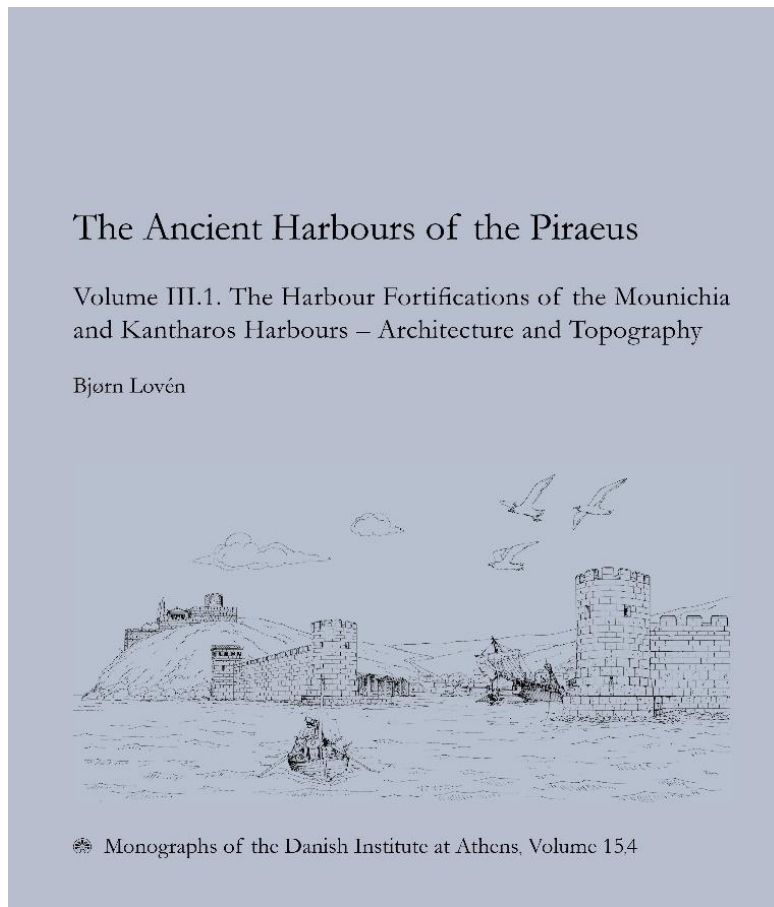
europæiske integrationsproces, før Grækenland blev medlem af EEC og de områder, hvor de to lande deler strukturelle ligheder.

Christos Tsakas udgav i 2022 *Post-war Greco-German Relations, 1953-1981: Economic Development, Business Interests and European Integration*. Der er tale om en monografi om de tysk-græske relationer, som undersøger dem i en bredere kontekst end den traditionelle nord-versus-syd ramme. Bogen fortæller den fascinerende historie om, hvordan et land, der led hårdt under Nazitysklands besættelse, blot ganske få år efter befrielsen udviklede et meget tæt økonomisk forhold til Vesttyskland, og hvordan Bonn blev en drivende kraft i den proces, der førte til Grækenlands associering med EEC. Monografien udfordrer den gængse forståelse af Grækenlands vej til Europa, og de mange moraliserende fortolkninger af Eurokrisen.

Derudover arbejder Christos Tsakas også på to nye artikler. Den ene fokuserer på aluminiumindustriens politiske økonomi i forbindelse med integrationen af europæisk økonomi. Den undersøger dette i et komparativt perspektiv ved at sammenligne den græske og norske aluminiumindustri. Kildegrundlaget søges primært i de amerikanske nationalarkiver. Den anden artikel påtænker Christos Tsakas at forfatte sammen med Haakon Ikonomou (Saxo-Instituttet, Københavns Universitet). Genstandsfeltet er de græsk og norske skibsrederes forsøg på at vinde fodfæste i Kina efter formand Maos åbning mod vesten i de tidlige 1970'ere. Kildegrundlaget vil søges i de relevante græske og norske virksomhedsarkiver.

PUBLIKATIONER

2021

***MoDIA vol. 15.4, 2021: The Ancient Harbours of the Piraeus,
Volume III.1. The Harbour Fortifications of the Mounichia
and Kantharos Harbours – Architecture and Topography,
Bjørn Lovén***

Chapter 1: Introduction

Chapter 2: The Textual Evidence

Chapter 3: The History of Research

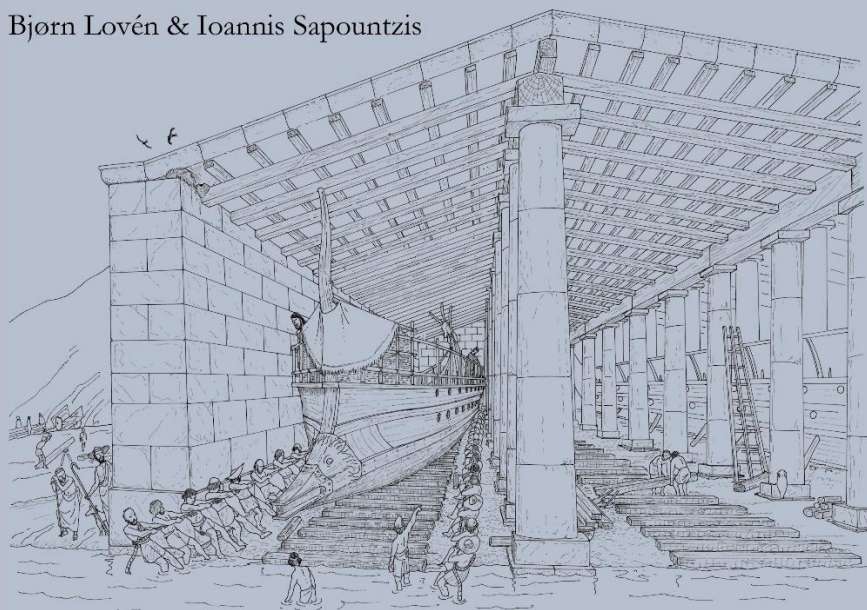
*Chapter 4: The Topography of the Harbour Fortifications at
Kantharos*

*Chapter 5: The Architecture and Topography of the Harbour
Fortifications at Mounichia*

The Ancient Harbours of the Piraeus

Volume III.2. The Themistoclean Shipsheds in Group 1 at Mounichia Harbour – Architecture, Topography and Finds

Bjørn Lovén & Ioannis Sapountzis

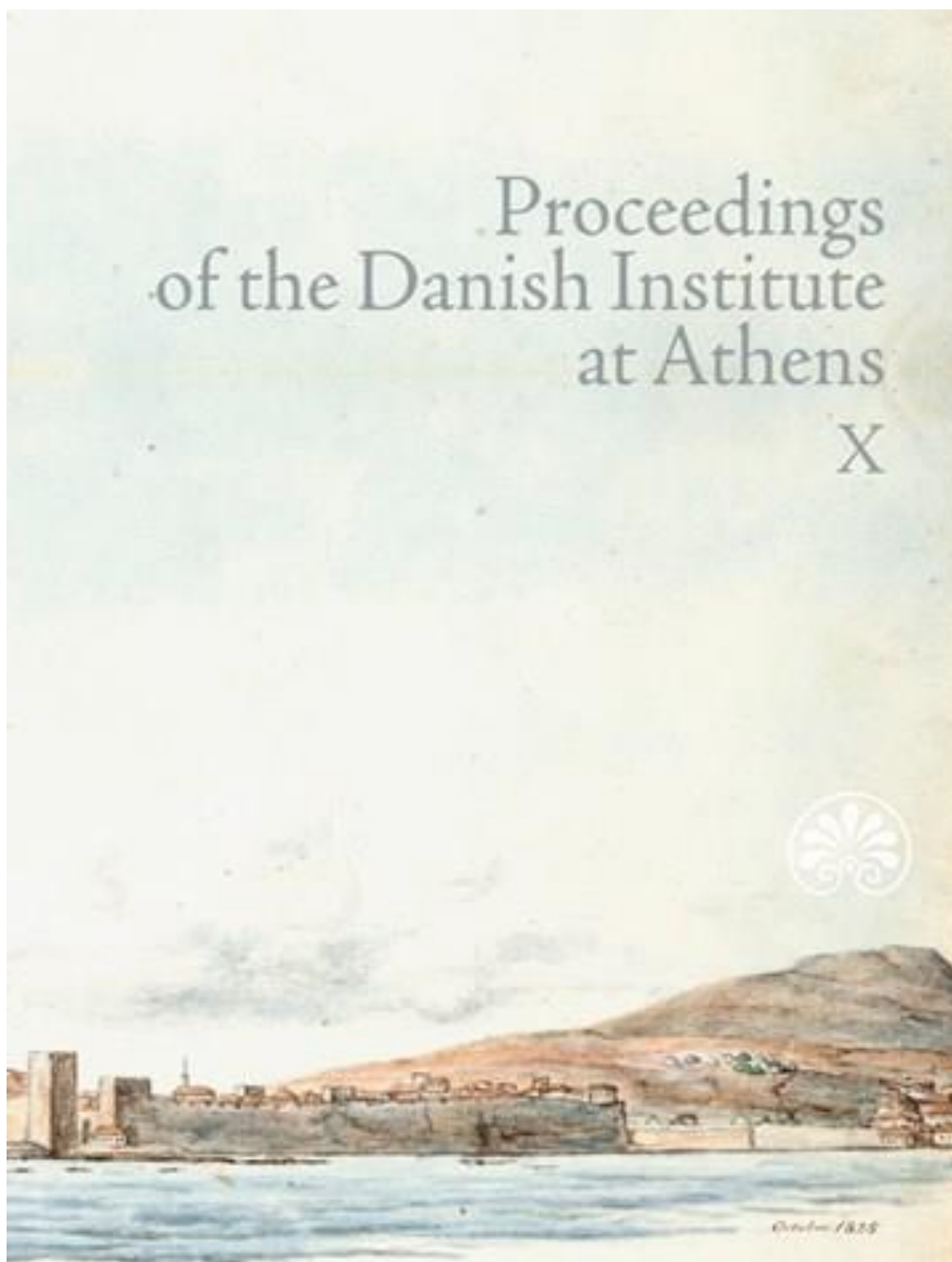
❁ Monographs of the Danish Institute at Athens, Volume 15.5

MoDIA vol. 15.5, 2021: The Ancient Harbours of the Piraeus, Volume III.2. The Themistoclean Shipsheds in Group 1 at Mounichia Harbour – Architecture and Finds, Bjørn Lovén and Ioannis Sapountzis

Chapter 1: The Shipsheds in Group 1 at Mounichia Harbour

Chapter 2: The Small Finds from the Excavation of the Shipsheds and Harbour Fortifications at Mounichia

2022

**Proceedings of the Danish Institute at Athens, vol. X, 20.
Edited by Mogens Pelt.**

Evrychou-Phoenikas Tomb V in the Karkotis Valley, Cyprus: The
Ceramics

Kristina Winther-Jacobsen

Ambeli tou Englezou, MP3339, a Hellenistic-Roman Tomb in Arsinoe,
Cyprus: The Ceramics

Kristina Winther-Jacobsen

A Bioarchaeological Study of Human Skeletal Remains from an Archaic
Grave in Sikyon

Mette Arenfeldt Christensen

Old Sikyon 2018-19: Preliminary Report on the Excavations and
Accompanying Research

Konstantinos Kissas, Silke MÜth, Giorgos Giannakopoulos, Chris
Hayward, Michael Lierardi, Nadia M. Kristensen, Zoe Spyralanti, &
Kyriaki Tsirtsis

Holger Andersen. Danish Diplomat, Minority Expert, and Philhellene
and The Collection of Antiquities at Haderslev Cathedral School
Annette Højén Sørensen og Helge Wiingaard. Tegninger af Signe Bruun
Jonishkan

Drawings and Watercolours made by Frederik Scholten in
Revolutionary

Greece, 1824-1829

John Lund

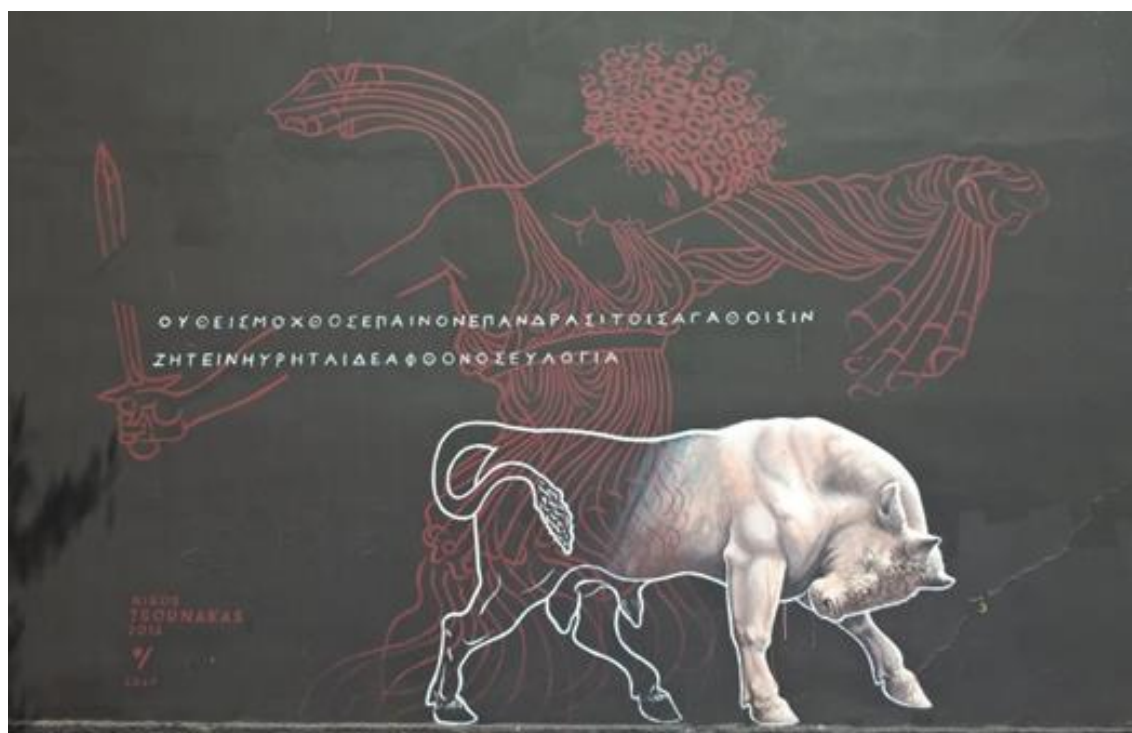
An Archaic Attic Sphinx in the Ny Carlsberg Glyptotek (I.N. 3157)

Ingrid Strøm

UNDERVISNING & EKSKURSIONER

OLDGRÆSKKURSUS 1. juli – 14. juli 2021

I sommeren 2021 arrangerede DIA et introduktionskursus i oldgræsk som kultur- og fagsprog. Lektor Gorm Tortzen stod for undervisningen. Det samlede antal kursister var 18. De fordelte sig på flg. studier: filosofi, historie, retorik, litteraturvidenskab og forhistorisk arkæologi. Der meldte sig over 25, men nogle trak ansøgningen tilbage pga den uafklarede coronasituation i Grækenland, mens 18 fastholdt deres deltagelse. Der blev desuden arrangeret ekskursioner til Delphi og Aigina samt byvandring. Underviseren var overrasket over, hvor meget græsk en gruppe velmotiverede studerende kan lære på 40 timers undervisning, der ifølge sagens natur må være introducerede, men alligevel når så langt, at de sluttede med at læse originaltekster.

SERVICEFUNKTIONER

Grupper besøg på Instituttet (2021-2022)

Skoleoplæg i 2021

Nærum Gymnasium, Rungsted Gymnasium, Skive Gymnasium, Vejen Gymnasium og HF og Virum Gymnasium.

Skoleoplæg i 2022

Aalborg Gymnasium, Allerød Gymnasium, Dronninglund Gymnasium, Egedal Gymnasium, Favrskov Gymnasium, Gefion Gymnasium, Gribskov Gymnasium, Handelsgymnasium Nykøbing Falster, Herning Gymnasium, Høje Taastrup Gymnasium, Marie Kruses Gymnasium, Mariagerfjord Gymnasium, Midtsjællands Gymnasium, Paderup Gymnasium, Risskov Gymnasium, Roskilde Gymnasium, Skt. Knuds Gymnasium, Solrød Gymnasium, Tørring Gymnasium, Vestfyns Gymnasium Vestskovens Gymnasium og Virum Gymnasium.

Stipendiater i Instituttets gæsteboliger

Ny Carlsbergfondet og G.E.C. GADs Fond har stillet beløb til rådighed for Det Danske Institut til uddeling af stipendier. Stipendierne kan søges til forskningsophold inden for Grækenlands og Middelhavslandenes arkæologi, historie, sprog, litteratur, billedkunst, arkitektur og kulturtraditioner, samt af udøvende kunstnere. Stipendierne er af to typer: frit ophold på Instituttet eller frit ophold samt et mindre tilskud til rejsten. Tildelingen foretages af Bestyrelsen for Det Danske Institut i Athen.

Følgende personer og stipendiater boede i DIAs gæstehuse i 2021:

Forskere (18): Uffe Holmsgaard Eriksen, Gorm Tortzen, Philip Due Pihl, Morten Bønke, Kristina Winther-Jacobsen, Eli Gissel Ståhl, Adam

Paulsen, Bjørn Loven, Lars Erslev Andersen, John Lund, Marie-Louise Bech Nosch, Rasmus Mariager, Helene Borregaard Stephensen, Marie-Louise Svane, Sanne Hoffmann, Johan Zimsen Kristiansen, Eli Gissel Ståhl og Rune Frederiksen.

Kunstnere (20): Anne-Marie Pedersen, Max Parylewicz, Sofia Albina Novikoff Unger, Luise Sejersen, Julie Falk, Clara Sindal Mosconi, Anne Louise Blicher, Mads Hyldgaard Nielsen, Nilas Dumstrei, Anastasia Karkazis, Trine Struwe, Billie Maya Johansen, Axel Burendahl, Sian Kristoffersen, Anja Cecilie Petersen, Mia Bøcher Carlsen, Jette Vohlert, Kristian Sverdrup, Marina Bouras, Thorbjørn Andersen og Flore Nove-Josserand.

Gymnasielærere (6): Ann-Kristin Nielsen, Torben Haagensen, Peter Martiny, Niels Bendiksen Green, Eva Rix og Rikke Forsberg.

Forfattere (5): Argiro Hay Baltzis, Anders Holst Markussen, Miriam Boolsen, Tommy Heisz Madsen og Henriette Houth.

Arkitekter (1): Mikkel Nielsen.

Komponister og Musikere (1): Bernhard Melbye Voss.

Studerende og Kursister (16): André Hansen, Freja Dzougov, Luka Rudez, Kirstine Ahrentoft Kristensen, Natacha Ægidius Bengtson, Rasmus Halskov, Thorbjørn Randrup, Axel Burendahl, Nanna Lund-Nielsen, Jacob Pontoppidan, Iben Øibakken, Ida-Maria Clausen, Caroline Sørensen, Peter Bang Jensen, Ragnhild Elisabeth Ståhl-Nielsen og Mette Lang.

Følgende personer og stipendiater boede i DIAs gæstehuse i 2022:

Forskere (17): John Lund, Benjamin Pedersen, Gorm Tortzen, Hanne Eggert Strand, Søren Handberg, Henrik Zetterberg-Nielsen, Simona Zetterberg-Nielsen, Claus Glunk, Gabriella Cirucci, Rachele Pierini, Lars Erslev Andersen, Jens Olaf Pepke Pedersen, Jotun Hein, Louise Mønster, Vladimir Zuckerman, Leo Catana og Judy Gammelgaard.

Kunstnere (29): Olga Benedicte, Sofia Albina Novikoff Unger, Luise Sejersen, Sidsel Ladegaard, Michael Mørk, Sara Lindberg Hansen, Lise Harlev, Clara Jozefine Oliko Morks, Lars Dyrendom, Frederikke Jul Vedelsby, Mia Bøcher, Jakob Storm, Lone Simonsen, Billie Meskens, Kathrine Moseholm, Karin Birgitte Lund, Kirstine Aarkrogh, Mette Perregaard, Marie Bjørn, Mette Søndergaard Nielsen, Mira Marie Lagoni Noltinius, Marina Bouras, Darshika Karunahara, Anders Rønnow Klarlund, Karis Zidore Christensen, Thomas Dyrholm, Frida Agerhus, Olga Benedicte og Mahdi Fleifel.

Gymnasielærere (7): Rikke Forsberg, Signe Birgitte Andersen, Mille Søndergaard, Flemming André Philip Ravn, Bettina Larsen, Lars Ohlsen og Merle Fabricius Westergaard.

Forfattere (10): Peter Laugesen, Morten Brask, Eva-Marie Møller, Mads Christoffersen, Per Bloch, Line-Maria Lång, Cæcilie Højbjerg Poulsen, Anne Drude Schou Pallesen, Christina Hagen Nielsen og Conni-Kay Jørgensen.

Arkitekter (4): Sofie Stilling, Alberte Thorning Agerskov, Helene Ahlström og Martine Lynge Lyngesen.

Komponister og Musikere (4): Carl Bergstrøm-Nielsen, Jørgen Teller, Aske Zidore og Bjarke Mogensen.

Journalister (1): Christian Johannes Idskov.

Studerende og Kursister (4): Mathilde Høj Dahl, Ærns Dyveke Engler, Jacob Vingaard og Maja Li Härdelin.